

ט"ו בשבט ט"ו בשבט

ועוד על עגבנייה – בשנת 1883 נחקק בארצות הברית חוק שלפיו הוטל מכס על ירקות. לא היה ברור אם העגבנייה נכללת ברשימת המוצרים שלגביהם החוק תקף, והוויכוח בשאלה אם היא פרי או ירק הגיע עד לבית המשפט העליון של ארצות הברית. בית המשפט פסק ב-1893, במשפט ניקס נגד הידן, שהעגבנייה היא ירק, כלשון העם, על אף שמבחינה בוטנית היא נחשבת לפרי והמילה "ירק" היא חסרת משמעות.

שותלים מרג'יסטן שבהודו, נטעו יחד 611,137 עצים מקומיים, והם המחזיקים בשיא גינס בנטיעת עצים.

רחוב הזית, הוא השם הנפוץ בארץ. ב 124 יישובים יש רחוב בשם זה. אחריו שמות ששת המינים האחרים ואחריהם צמחי ארץ ישראל

קק"ל נטעה מאז הקמתה כ-240 מיליון עצים על פני כמיליון דונם המסייעים לבלימת התחממות כדור הארץ. קק"ל התחייבה במסגרת תכנית "מיליארד העצים" (Plant the Planet) שיזם האו"ם (UNEP) לטעת 6 מיליון עצים במהלך 10 השנים הקרובות.

המשקה הפופולרי קוקה קולה מכיל עלי צמח הקוקה, שממנו מפיקים את הסם קוקאין. עד שנת 1903 הכיל המשקה גם קוקאין, אך כיום הקוקאין ממוצה מהעלים לפני הוספתם למשקה.

ההדרים הם סוג של עצים ירוקי עד ובו עשרות מיני עצים. במקור הכילה קבוצה זו חמישה מינים בלבד: פומלו, אתרוג, ליים קיי (המריר במשפחת הלימונים), מנדרינה וכן עוד מין שנתגלה לאחרונה. כל שאר מיני הקבוצה נוצרו באופן מלאכותי על ידי הרכבה של מינים שונים מהסוג. כך למשל הלימון נוצר מהרכבה של אתרוג וליים.

השם "עגבנייה", שמקורו בשורש ע-ג-ב – במשמעות 'חיזור' – ניתן לה על ידי יחיאל מיכל פינס בהקבלה לכינויה העממי באירופה "תפוח אהבה". הצעות נוספות לשם הירק ניתנו על ידי הרב קוק, שהתנגד לשם בעל האופי המיני והציע "אדמונייה", ואליעזר בן יהודה, שהציע את השם "בְּדוּרָה", צורה עברית למילה הערבית "בנדורה" (بَنْدُورَة).

אנו מקשות לשלוח תודה גדולה לאביטל בראור ולצוות הארכיון על
הימחה בהרכבה והסיוע הרב שהגישו לנו בהוצאת עלון זה.

מפאת אודלו של העלון - דפי הקהילה (ישיבות, אספות והנהלה כלכלית)
אינם מופיעים בו.
הסיכומים הוכנסו במלאם לאחר דאגיה, ואתם מוזמנים להיכנס ולקרוא.

שפרה צ'סבוימסטר

כ' סיוון תר"ע – כ"ג טבת תשע"ו

27 ביוני 1910 – 3 בינואר 2016

כשיכבה הנר

דולק הנר בלב ובמצבה
רשפי אש מבהיקים ומעידים –
היתה נפש, היתה ואיננה,
יצאה הנשמה, פרחת והשאירה כויה.

כבו המאורות בגוף ובבית,
נימים רוטטים, כסופים וערָגה –
היבוא, הנפש, איפה, מתי?
כמיהה, תקנה – מרגוע אין.

עובר יום, חולפת שנה,
מועקה מרחפת ואיננה מרפה –
כשיכבה הנר בלב,
מי יזין את הנר במצבה.

שפרה צ'סבוימסטר (בובי)

נולדה בשנת 1910 בעיירה קלרשי שבסרביה, אשר כל תושביה היו יהודים. כשהייתה בת 8, לאחר מלחמת העולם הראשונה, היגרה יחד עם משפחתה לברזיל, ושם התגוררה עד שנת 1968. לארץ ישראל הגיעה בגפה, ומטבע הדברים החליטה להשתקע בדגניה, קרובה לשתי בנותיה מטילדה וצפורה ומוקפת באהבת נכדיה וניניה. בדגניה עבדה בסככה, שם הוכנו חומרי הגלם למטבח, עד פרישתה לגמלאות. שנותיה היפות ביותר עברו עליה בדגניה. בזקנתה טיפלו בה בנותיה במסירות אין קץ עד יומה האחרון. בימי שישי הייתה מקיימת בקביעות ארוחת צהריים בביתה הצנוע. כל אחד מבני המשפחה, קרובים, רחוקים ומזדמנים, ידע זאת, ומי מביניהם שחפצה נפשו בטעימה ממתעמיה היה מגיע, וכל זאת ללא תיאום מראש. השמחה הגדולה שלה הייתה לראות את כל המשפחה המורחבת, נכדים ונינים, נהנים ממעשי ידיה, ואת כל אלו עטפו הפשטות והצניעות שאפיינו אותה כל חייה.

גם כאשר כלו כוחותיה המשיכה שפרה להיות פעילה במטבח שכה אהבה, לבשל ולאפות למי שרק ביקש וכן לנהל את ביתה, זאת על ידי מתן הוראות מדויקות בעודה מפקחת על איכות הביצוע.

אף שבשנים האחרונות נראה היה כי גופה נחלש הייתה שפרה צלולה וחדה כתער. מדי פעם, אף שנראתה מעט מנותקת, הייתה דווקא מבליחה שאלה או הערה מפיה אשר התבררה כקשורה ביותר לנושא השיחה שהתנהל לידה.

עד גיל 102 ניהלה חיים עצמאיים בדירתה הקטנה והחמימה הממוקמת ליד שדרת הפקאנים שכה אהבה.

שפרה ילדה 7 ילדים – מרייטה ורחל ז"ל, מטילדה, קלרה, צפורה, שרה והבן מאורו, ייבדלו לחיים ארוכים.

שפרה, או כפי שכולנו קראנו לה בובי (סבתא באידיש), הותירה אחריה שושלת גדולה ומכובדת של 23 נכדים, 49 נינים וריבעים.

נפטרה בשיבה טובה בגיל 105.

תודה לך, בובי, על מי שהיית עבור כולנו.

כתב בנצי

סבצ'י

בדיוק דיברנו בשבעה של אבא על האוכל שלך,
על ארוחת שישי אחרי בית ספר, אחרי העבודה, כשחזרנו מהצבא בריצה מהאוטובוס ישר אלייך.

היו לך 7 ילדים, הרבה נכדים, מלא נינים ואפילו בני נינים.
את כולם הכרת, אף פעם לא ויתרת על ברית, בר מצווה וחתונה.
סבתא, את היית חלק מעיצוב האישיות שלי. ממך ירשתי את האהבה למטבח ולנתינה מהלב ומהסיר. אני הפכתי את זה למקצוע של החיים שלי.
תמיד היית ברקע, ידעת על כל צעד שעשיתי, התעניינת מה הכנתי היום בעבודה.
נתת הרגשה לכל אחד כאילו הוא הנכד היחיד שלך.
לפעמים כעסת עלינו, היית דעתנית מאוד.
אבל ידענו לרכך אותך בסוכריית גומי או בבייגלה מירושלים.
נהנית מהחיים כמו ילדה בחנות ממתקים.
תמיד אזכור אותך מימייך הטובים וכמובן את הפסטיס.

אוהבת, נירה

סבתא

הייתה לנו סבתא עם רגליים קצרות
לפני עידן נולדה, כשעוד נסעו בכרכרות.
גדלה כבת יחידה באירופה שסועת המלחמות,
בחזור אביה מן השבי נולדו עוד אח ושתי אחיות
והמשפחה היגרה ליבשות רחוקות.

כנערה כבר לבשה שמלת כלולות
ולפני גיל עשרים הייתה מטופלת בשתי ילדות.
החיים לא הקלו עליה, אך פניה לעולם היו מאירות,
ילדיה הלכו לישון נקיים, שבעים ובמיטות חמות.

בבגרותה, בעקבות ילדיה, זכתה לחיות
בארץ הקודש ובדגניה אם הקבוצות.

כאן, בצניעות ובשקט, זכתה לראות
את ילדיה, נכדיה וניניה מקימים משפחות.

וכנראה שלמרות
שגופה היה קטן מידות
נפשה ורוחה היו גדולות.

שכן רק יחידי סגולה זוכים לחוות ולראות
צמיחה, חיבה ואהבה של חמישה דורות!

נורית

שפרה צ'סבוימסטר ז"ל

שפרה, אחות ואימא, סבתא וסבתא רבתא.
אמש הלכת לעולמך בשיבה טובה, שבעת ימים ושנים.
בשקט ובצנעה, כשם שחיית את חייך כאן.
גם כשעוד היה בך הכוח ועבדת, לפני שנים רבות, בסככה שבמטבח קולך לא נשמע. כנמלה
חרוצה הנושאת על גבה את המשא וכובד החיים משכת בעול, כאילו להצדיק את הצטרפותך
כהורה למשפחתך בדגניה.
ביתך בקצה שכונת הוותיקים, גם הוא מסמל את הליכתך בשולי דרכי החיים. גם היא סימלה
את רצונך לא להיות למטרד.
משהוקם בית הכנסת בדגניה נפגשנו בצום יום הכיפורים מדי שנה בשנה כשמטפחת לבנה
מונחת על ראשך וספר תפילה בידיך, והיית שרויה בתפילה חרישית.
עם חלוף השנים, כשרותקת לכיסא גלגלים, היינו עדים לטיפולם המסור של כל בני משפחתך.
הם היו לדוגמה ומופת לכולנו בקיימם את הפסוק "אל תשליכני לעת זקנה".
גם במותך הלכת בשקט, המתנת שימי ה"שבעה" על מאיר – הבעל, האב והסב, זכרו לברכה,
חברנו הטוב והמוערך אשר הבאנו לקבורה בשבוע שעבר – יסתיימו ויגיעו להיפרד ממך, אז
עצמת את עיניך לעד ומסרת את נפשך לבורא.
והמשפחה שכה אהבת ואהבו אותך תשוב לעוד "שבעה". והמטפלים בבית יעל, גם הם
מרגישים חסר נורא.
לבנו עם כולכם האבלים. בית דגניה אבל יחד אתכם. המקום והזמן הוא ינחם אתכם.

טובה כהן

תודות

ברצוננו להודות לוועדת זיכרון ולכל אלה שנטלו חלק בהבאת מאיר ברהון ושפרה צ'סבוימסטר לקבורה.

ובפרט לטובה ועמליה, שבאדיבות וברגישות ליוו אותנו בימים לא קלים אלה. תודות גם לכל אותם אלה שבאו לנחמנו.

משפחות קירשנר, גרינברג, ברהון והראל לדורותיהם.

הספדים נוספים מופיעים באתר דגניה.

הוספנו באתר דפי הספד לנפטרים. אתם מוזמנים להיכנס ל"מילים לזכרם" באתר.

לדוד סנובסקי

ולמשפחה

אתכם באבלכם במות

האם

בית דגניה א'

לדורון צאושו

ולמשפחה

אתכם באבלכם במות

האב

בית דגניה א'

נר זיכרון

1922	בפברואר	22	כ"ד שבט תרפ"ב	אהרן דוד גורדון
1949	בפברואר	22	כ"ג שבט תש"ט	שרה מלכין
1963	בפברואר	22	כ"ב שבט תשכ"ג	אברהם ברהון
1965	בינואר	13	י' שבט תשכ"ה	מרדכי פקר
1971	בפברואר	7	י"ב שבט תשל"א	יעקב פלמוני
1972	בינואר	26	י' שבט תשל"ב	בתיה שלו
1972	בפברואר	8	כ"ג שבט תשל"ב	פנינה קיפניס
1974	בפברואר	17	כ"ה שבט תשל"ד	אלישיב הופמן
1977	בפברואר	8	כ' שבט תשל"ז	אביגדור פומרנץ
1980	בינואר	26	ח' שבט תש"ם	דינה ברהון-פבזנר
1980	בפברואר	7	כ' שבט תש"ם	בנימין אילן
1981	בינואר	24	י"ט שבט תשמ"א	יונה בודניק
1986	בינואר	18	ט' שבט תשמ"ו	חיים לוי
1987	בפברואר	14	ט"ו שבט תשמ"ז	אברהם בילו
1989	בינואר	13	ז' שבט תשמ"ט	מרים ברקוביץ-זינגר
1989	בפברואר	2	כ"ז שבט תשמ"ט	מנוחה פיין
1992	בינואר	23	י"ח שבט תשנ"ב	צלה ילניק-בילו
1992	בפברואר	4	ל' שבט תשנ"ב	מנחם שיאון
1994	בפברואר	4	כ"ג שבט תשנ"ד	רחל'ה פז
1996	בינואר	31	י' שבט תשנ"ו	מאיר גמבו
1997	בפברואר	4	כ"ח שבט תשנ"ז	ערן חי פרץ
2004	בינואר	28	ה' שבט תשס"ד	פניה ארצי
2003	בינואר	13	י' שבט תשס"ג	שוקי פיין
2004	בפברואר	14	כ"ב שבט תשס"ד	שרה קומפינסקי
2006	בפברואר	6	ח' שבט תשס"ו	לאה הדס
2007	בפברואר	18	ל' שבט תשס"ז	יהושע בושן
2009	בפברואר	13	י"ט שבט תשס"ט	ברכה וינר-אינדיג
2011	בפברואר	3	כ"ט שבט תשע"א	משה דרור
2015	בפברואר	7	י"ח שבט תשע"ה	חיה פריד

שר"פ – שירות רפואי פרטי

בתחילת ינואר נפרדנו מהאחיות התורניות בדגניה מיכל שמעון, לבנה ברנשטיין ואביבה קירשנר, ואנו מודים להן מאוד על שנים רבות של שירות הקהילה במתן עזרה ראשונה בשעת הצורך.

מספר טלפון החירום הפנימי של דגניה 4000 נשאר כמספר טלפון לחירום ומקשר את הפונה עם מוקד השר"פ.

עד כה קיבלנו תגובות של שביעות רצון רבה מחברים שכבר השתמשו בשירות זה וקיבלו את הטיפול המתאים בהתאם לפנייתם. אני מבקשת מהחברים להמשיך ולהעביר אליי תגובות, גם חיוביות וגם כאלה המצריכות טיפול, שיפור ותיקון. אני נמצאת בקשר רציף עם המוקד, מעבירה להם את התגובות ובודקת אתם את הטעון שיפור או תיקון.

חברים המעוניינים בהסבר נוסף או מידע לגבי השר"פ מוזמנים לפנות אליי. חברים המעוניינים להעביר למוקד מידע רפואי מתבקשים להביא מרופא המשפחה דף סיכום רפואי, ואני אעביר אותו למוקד. (שירות זה אינו כרוך בתשלום).

ביום רביעי 20.1.2016 ביקר צוות מדגניה שכלל את: נבות, מנהל הקהילה, מירה, מרכזת בריאות, אפרת, מנהלת מש"א, וטובה כהן מצוות סיעוד במרכז התפעול של השר"פ בראשון לציון. נפגשנו עם המנהל יקי, הסמנכ"ל דוד ומנהל התפעול רועי. קיבלנו סקירה מקיפה על כל הפעילות הארצית של שר"פ, והדגשנו בפניהם את הנקודות החשובות לנו בשירות הניתן לדגניה.

נכחנו במוקד החירום, וראינו את התהליך כפי שהוא קורה עם קבלת קריאה טלפונית של חבר דגניה: עם קבלת הקריאה הטלפונית עולה על המסך מול המוקדן כרטסת עם כל הפרטים שנמסרו לגבי הפונה (על פי מספר הטלפון שלו). המוקדן אשר מקבל את הפנייה מעביר אותה לרופא על פי הצורך: רופא כללי, קרדיולוג, רופא נשים או רופא ילדים. היינו עדים לטיפול בכמה פניות שהגיעו בזמן אמת תוך כדי הביקור, והתרשמנו מתפקוד יעיל וטוב של המערך. כמו כן נוכחנו כי כל האינפורמציה של תהליך הזנקת אמבולנס במקרה חירום נמצאת מול העיניים של כל מוקדן במוקד (כולל הפעלת צוותי החירום של דגניה). נפרדנו מצוות שר"פ כשאנו יוצאים בהרגשה טובה.

מירה טל

הסדרי השתתפות דגניה בתשלום החבר על תרופות כרוניות

על פי חוק בריאות ממלכתי נקבעה לחולים כרוניים תקרת השתתפות עצמית ברכישת תרופות במסגרת תכנית הגבייה של קופות החולים.

בהגדרת חולה כרוני בהקשר של צריכת תרופות נרשם: אדם המטופל במנה חודשית בקביעות באחת מהתרופות המצויות ברשימה המאושרת נחשב כחולה כרוני.

לפי החלטת ועד ההנהלה יש לעדכן שוב את ציבור החברים בכל הקשור להסדרי תרופות בדגניה. ציטוט מחוברת "מודל דגניה":

תרופות:

- א. עבור תרופות מדף ללא מרשם ותרופות מרשם שאינן כרוניות ישלם החבר מתקציבו.
- ב. עבור תרופות מרשם כרוניות ישלם החבר עד לגג של 300 ₪ לרבעון.

בקלפי מיום 22.1.2016 אושררה החלטה זו.

הדגשים התפעוליים המתבקשים מהחלטות דגניה הנם:

1. ההחזר לחבר יבוצע כל רבעון.
2. ההחזר הנו לתרופות מרשם כרוניות.
3. ההחזר יבוצע מול אבחנות רפואיות.

אנו מבקשים מחברים המבקשים את השתתפות דגניה בתרופות כרוניות להביא למירה טל אבחנות רפואיות כתובות מרופא המשפחה (הכוללות את סוג המחלה והתרופה הנדרשת). השתתפות דגניה בתרופות כרוניות תבוצע כל רבעון בבדיקת תשלומי החבר לקופת החולים מול רשימת התרופות הכרוניות של קופת חולים כללית ובהשוואה להנחיות רופא המשפחה.

בברכה,

נבות עבאדי

הצצה אל החינוך הקהילתי

החודש באלון

במהלך החודש עסקנו בנושא ה"בריאות" על צורותיה השונות: תזונה בריאה, ספורט, היגיינה וניקיון. כך לדוגמה ערכנו פעילות שבמרכזה חידוד החשיבות שבשטיפת הידיים במים וסבון. הראינו לילדים כיצד נצנצים עוברים דרך לחיצת יד, והסברנו להם שבאופן הבא גם חיידקים עוברים בין בני אדם ולכן חשוב לרחוץ ידיים. בהמשך השתעשענו במשחקי סבון שונים וציירנו על רקע של צבעי מאכל בתוך חלב עם קיסם טבול בסבון שטיפת כלים. בצורה זו הוכחנו לילדים את פעולת הסרת השומנים והלכלוך שמצטבר באמצעות השימוש בסבון. שיחקנו במשחקי חידות, וקיימנו הפעלות בקבוצות שעסקו ביתרונות הטמונים בפרות ההדר והחשיבות שבאכילתם. דרך משחקי ספורט ודרמה למדנו להכיר ולהוקיר את פירמידת המזון ואת החשיבות שבאכילת ירקות ופרות. בנוסף חגגנו החודש את ט"ו בשבט. קיימנו הפעלות בטבע, הכנו סידורי פרחים אישיים, ויצרנו עץ ענקי עם ברכת חג שמח לכבוד הקהילה שמוצג כעת בחדר האוכל. כמו כן יצאנו לטיול רגלי קצר בטבע ל"בית המוטור", שם ערכנו פיקניק של בוקר וקיימנו הפעלות לט"ו בשבט בעזרת ילדי דקל המקסימים אשר ליוו אותנו. בסוף החודש יתקיים טקס קבלת החג של מערכת החינוך המשלים, שבמהלכו ינטעו שני עצי פרי חדשים מול בית הילדים כתוספת לגינת הירק הקטנה שהקמנו לא מזמן באלון.

© Can Stock Photo

שירלי קריגר

וואו, איזה ראש תפסתי
(הכינה נחמה)

חודש ינואר באורן

החודש הנושא שלנו היה אורח חיים בריא, ופתחנו אותו דרך פעילות חווייתית של משחקי חידות, משימות ושיח משותף בנושא. בחודש זה גם התמקדנו בפרויקט "עמק הסרטים" לכיתות ד-ו מטעם מרכז עידן. בפרויקט זה אנו מכינים סרט יישובי באורך 3 דקות בכל ז'אנר שנבחר. מטרת הפרויקט הן יצירת שייכות, גאווה יחידה ואחריות בקרב הילדים למקום שהם חיים בו, העצמה ופיתוח אישי יחד עם גיבוש קבוצתי סביב עשיית הסרט. ישבנו ביחד עם ספרים ותמונות של דגניה, ובנינו תסריט שחשוב להם להציג בסרט על המקום שהם חיים בו.

הורגשו גאוות היחידה, חיבור למקום, לסיפורים ולאנשים, והנפלא בדבר שכולם שותפים ולוקחים חלק פעיל. ההתרגשות רבה, ומחכים להתחיל לצלם! הסרטים של כל הקיבוצים יוקרנו בחודש הבא בבוקר שישי משותף לכל יישובי העמק.

ילדי אורן והמדריכים

עוד פעם אתה מפוצץ
אותי אני מביא את
החברים שלי
(חצ'קון)

בדקל

"הכרת תודה היא מהדברים הפשוטים אך רבי העצמה שבני אדם יכולים להפנות אלה אל אלה" (רנדי פאוש, מתוך נאום ההרצאה האחרונה)
במהלך החודשים האחרונים התקיימו פעילויות ואירועים רבים בבתי הילדים כל אחד בנפרד ובכלל חברת הילדים בשיתוף עם הקהילה.
הצלחתם של אירועים אלו התאפשרה בזכות סיוע ותרומה של אנשים רבים בקהילה אשר נרתמו לכל צורך ובקשה.
וכמחווה לתרומתם הוחלט בקבוצת "דקל" להעניק להם שי צנוע, חלות שבת שנאפו, נעטפו וחולקו על ידי ילדי דקל ואליהן צורפה מילת תודה והערכה עם המון תשומת לב והשקעה אשר באה לסמל את הכרת התודה לנכונותם לסיוע ולעזרה כל אחד בתחומו.
ערך הכרת התודה הנו ערך חשוב והכרחי לקיום חברה אנושית תקינה השואפת לפעול בשיתופי פעולה והדדיות.
ולכן לעתים אנו צריכים לקחת פסק זמן, לעצור לרגע ולהוקיר את פועלו של האחר למעננו. להביע במחווה קטנה ובמילה אחת פשוטה שטומנת בחובה עצמה גדולה:
תודה!!!

לירז

וואו, איזה משפט קטלני
יצא לי עכשיו
(פיתגורס)

טיול במרחבי העמק של חברת "דקל" – 14-15/1/16

ביום שישי השכמנו קום לאחר לילה במועדון "צריפידקל" שכלל מדורה וארוחת ערב (במקור תוכננה לינת שטח, ובשל מזג האוויר הלכנו על בטוח).

נסענו למצפה אבנר, אשר נמצא מאחורי אשדות יעקב איחוד ומשקיף על נהר הירמוך ועל הגבול עם ממלכת ירדן.

הסברנו מהו גבול מדיני ומהו גבול טבעי, ועשינו תצפית על הגולן, הירמוך והגלעד. פתחנו במשימה: כל אחד קיבל מפה אילמת של העמק ומיקם עליה את היישובים. מהזיכרון בלבד. התשובות היו טובות, אך יש מקום לשיפור.

משם התחלנו במסלול הליכה לאורך הצד המזרחי של העמק. הדרך עוברת בין מטעי הבננות של האשדותים. עצרנו מתחת לשרידי אמת המים (האקוודוקט) שהובילה בעבר מי השקיה מנהר הירדן לכל העמק. את השדות היו משקים בשיטת ההצפה. למדנו על סוגי הגידולים החקלאיים השונים בעמק ועל האקלים הייחודי של האזור.

המשכנו דרך מטעי האבוקדו לקיבוץ מסדה.

סיפרנו על איך נראה העמק כאשר הגיעו חברי הקומונה החדרתית לאדמות אום ג'וני. הזכרנו כמה מהמפורסמים שחיו בעמק ובאילו קיבוצים הם היו.

המשכנו עד כביש 90, וחצינו לכיוון אפיקים במעבר התת קרקעי. עברנו את בית זרע, חצינו את דגניה ב', ונכנסו לדגניה א' מדרום.

לדגניה הגענו ב-12:30, אחרי שהלכנו 8 ק"מ.

בדיוק בזמן לארוחת צהריים.

ענר וכינר :-)

משפטי המחץ השזורים בסיכומים נלקחו מתוך הקטע "מי אמר" שהתפרסם במרשתת והוא לדפוס באדיבות זכרון!

לאילנה הוכבאום

מזל טוב להולדת הנין

זוהר

נכד לחנה וצדוק

ט"ו בשבט הגיע

עצות של עץ

תעמדו זקוף,
תשתו הרבה מים,
תפרגנו לאחרים עם הצל שלכם,
תהיו מחוברים לשורשים שלכם,
תיהנו מהנוף,
תתחברו ליופי הטבעי שלכם.

ט"ו בשבט שמח לכולם...

שיחה על כוס קפה עם יחיאל על הנוי בדגניה

אני חושבת שאי אפשר לציין את ט"ו בשבט מבלי לדבר על הנוי בדגניה, על הגינות, העצים והטיפול בהם ובשטחי דגניה שעושים עובדי הנוי. נעים להיכנס לדגניה ולראות את הפרחים הפורחים ואת הגינות בצדי השבילים. וזו הזדמנות לשמוע על העשייה ועל העומד בראשה וגם להגיד תודה ויישר כוח לעוסקים במלאכה.

אז איך הכול התחיל?

לפני 30 שנה בערך. הייתי בין עבודות, סיימתי בפנצ'רייה, קצת במוסך, והלכתי לחצי שנה במכונת הכלים. השתעממתי, וביקשתי למצוא מקום חדש. שאלו אותי: איפה אתה רוצה לעבוד? אמרתי: בנוי. התפלאו שאני מוכן לעבוד עם עובד. נפגשתי אתו בבית, והוא אמר לי שהוא כבר מבוגר והוא מחפש מישהו שייכנס לעניינים, ילמד את המקצוע ויחליף אותו. אני מבחינתי רציתי לבוא לעבוד ולא חשבתי על החלפתו. בסוף השיחה אמרתי לו שיש לי בקשה

אחת – רק שנישאר חברים, לא נריב ולא נתווכח ושהעבודה תזרום, ואם לא יתאים – נלחץ ידיים, ניפרד ונמשיך להיות חברים. ועובד הסכים.

מאז אני שם. בהתחלה עוד עבדו אתנו עובדים שכירים, מתנדבים ועובדים זמניים. אחרי שהם עזבו נשארנו (כמעט כל הזמן) צוות על טהרת אנשי דגניה. כך יצא במקרה.

יצאתי ללמוד קורס גינון ברופין, ויש לי ידע טכני בכל נושא המסגרות בזכות העבודה בפנצ'רייה. אלו דברים שעוזרים לי ביומיום מבחינה מכנית עם כלי העבודה המוטוריים.

הצטרפו אליי גם בני אסף, שעובד אתנו, ומשה סבג, שגם עובד (בתשלום...) בשעות שאחרי העבודה בגינון ליד בתי החברים המבוגרים, שלא יכולים לעשות זאת לבד.

את כל עבודות הנזק אנחנו עושים, חוץ מכיסוח הדשא, שאותו עושה מישהו מכנרת.

איזה אזור בדגניה אתה הכי אוהב?

קודם כול את הפינה שלי בבית. אני אוהב את דגניה, את הנוף והסביבה. אוהב את העבודה שאני עושה. ואת הבייבי שלי, שהוא ציר הכניסה – הסילו, הסופר, הברכה וחדר האוכל, גינות שאני טיפחתי מאפס, אני שומר עליהן ודואג לניקיון, וזה עושה לי טוב.

פרויקט מיוחד? אמרת ציר הכניסה...

עם הפיתוח החדש של החניות והגישות, כולל הברכה, זה אחד הפרויקטים שליוויתי, ואני אוהב מאוד את השינוי. אנשים באים אליי, גם כאלו שלא מכירים אותי, ואומרים לי: "אח, איזה יופי פה". אני שומע מילים מאוד טובות וחמות, וזה מעודד.

דוגמה לעוד פרויקט שעשינו בעבר: בין המטווח לגן מולא נטענו עצי זית שאפשר יהיה לשבת שם בקיץ, בצל. פינת חמד, אפשר לבוא עם שמיכה ולשבת וליהנות מהצל. גם זה הבייבי שלי.

אזור בדגניה שצריך לטפח?

דבר ראשון – לשמור על הקיים.

דבר שני – הייתי רוצה לשנות את הגינות הציבוריות, כמו אתר הטנק. הורדים כבר לא אטרקטיביים; אפשר לשתול שיחים פורחים. גם את גן מולא אפשר לשדרג, וגם את הרחבה של חדר האוכל. הורדים לא מתאימים לאקלים החם, והם סובלים.

ריסוס, כן או לא?

אני נגד ריסוס. למשל, הדבורים מתחסלות בעולם בשנים האחרונות עקב שימוש בחומרי ההדברה. אני מרסס אם ממש חייבים. אם אני מבין שיש פה שיח או עץ שלא מתאים אז אני לא שותל אותו יותר כדי להוריד את חומרי ההדברה. במקום זה בשנה האחרונה אני מעשב דינית, והתוצאות טובות ויפות יותר, ויש פחות פגיעה בצמחים. אני משתדל כמה שיותר לשמור על הסביבה. פעם למשל היו מרססים בחומר זרחני את הדשאים נגד הפרודניות

(תולעים). מעל 15 שנים שאני לא מדביר דשאים בכלל ורואה בשמחה את עורבי המינה, דוכיפתים, עורבים וסיקסקים רועים כל יום בדשאים. וזה עושה לי טוב שאנחנו לא משתמשים בהדברה. זה המוטו שלי. למדתי את הקורס של מזיקים ומחלות, והחשיבה שלי השתנתה בשנים האחרונות. זה חשוב מאוד לאיכות הסביבה ולאיכות החיים בדגניה. אחד הדברים שאני מקפיד הוא שבקרבת הבתים יהיה נקי מעשבייה שאח"כ מתייבשת ונעשית דליקה. מה שנקרא קו האש. אני משתדל ומבקש גם את עזרת החברים שינקו את סביבת הבית בעצמם או, בתשלום סמלי, יבקשו מעובדי הנוי או מקבלן לעשות זאת.

מה הפרויקט הבא?

הקרוב ביותר – נטיעות ט"ו בשבט. נטיעה של שיחים משתרעים ושיחים פורחים וכמה עצי פרי הדר ליד בתי הילדים שבעוד מספר שנים ייהנו מהפרות. חשוב לנטוע לא רק עצי סרק אלא גם עצי פרי להנאת הציבור.

מה האני מאמין שלך?

כיום אני בן 62. אני מאחל לעצמי בריאות ועוד שנים של עשייה. הייתי רוצה שאנשי הצוות שלי יהיו בריאים ויאהבו את מה שהם עושים. שיתקדמו, ילמדו וישתלמו בעשייה לטובה דגניה ולטובתם האישית...

וכשאגיע לפנסיה נראה מה יהיה, אולי אוכל להמשיך לעבוד... מזכיר לי את עובד, שחיפש בגיל 70 מחליף.

וכמה בקשות לפני סיום:

אני מבקש לפנות אליי או לתאיר במזכירות בבעיות בנוגע לגינון, ואשמח לעזור. אפשר גם להשאיר הודעה.

שמרו על הגינות הציבוריות. חבל על שעות העבודה והכסף שהושקע.

אם אתם רוצים לשתול עצים התייעצו קודם אתי. יש מערכות תת קרקעיות – מים, טלפון, ביוב, ושתילה מעל אחד הדברים יעשה נזק. אני מכיר את התשתיות ויודע לכוון לשתילה במקום הנכון.

דבר נוסף: אני מבקש לשים לב לעבודת הקבלנים – גם לעבודות פרטיות וגם לעבודות במרחב הציבורי, שבסיום עבודתם יחויבו לפנות את הפסולת. נשאים מאחור מרזבים, ברזלים ואבנים שפוגעים בסביבה שלנו.

אם יש לכם צורך בעבודות פרטיות – המשיכו לפנות אלינו. נשמח לעזור במידת האפשר.

ומילה לסיום: זכרו שאנחנו גרים בפנינה מיוחדת, ושמרו על הקיים.

חג ט"ו בשבט שמח

מצוות עובדי הנוי

שמעה ורשמה: הדר אשל

טיפול בגינון / מורן חן

- פתגם עתיק אומר: "אם אתה רוצה להיות מאושר יום – גמור בקבוק יין. אם תרצה להיות מאושר שנה – קח אישה. אם תרצה להיות מאושר כל החיים – היה גנן".
- אני מדפדפת בעיתון, כל אוניברסיטה מבטיחה לתלמידים כי אתה "יצמחו" ויצליחו, אנחנו מספרים על הילד שהולך לו טוב שהוא "פורח".
- כשהלכתי ללמוד גינון טיפולי ב-2008 אימא שלי שאלה: מה זה בדיוק? ואני שאלתי אותה בחזרה: "אימא, מה את עושה כל שבת בבוקר להירגע מכל המשימות ולחצי השבוע"? ועכשיו אנחנו מוכנים להתחיל – מה זה גינון טיפולי?

גינון טיפולי הוא תהליך שבו נעשה שימוש בצמחים, בפעילויות גינון, בקרבה לטבע ככלי מסייע בהחלמה ובשיקום של אנשים בעלי צרכים מיוחדים.

אף שניתן לשער שאנשים מצאו נחמה בטבע משחר ימיה של האנושות, העדות הראשונה לגינון בהקשר טיפולי היא מימי מצרים העתיקה. רופאים של חצר המלוכה המצרית הורו לבני המלוכה אשר סבלו מהפרעות נפשיות לקיים טיולים בגני הארמון. מסוף המאה ה-17 ישנן עדויות על שימוש בחקלאות כחלק מטיפול בתחום הפסיכיאטריה בארה"ב, באנגליה ובספרד. בפרסום משנת 1899 תוארה גרייה באמצעות עבודה עם צמחים כמקדמת למידה אצל ילדים עם מגבלות מנטליות. במלחמת העולם הראשונה שימשה עבודה בחקלאות ובגינון למטרות תעסוקה וכפעילות פנאי. במלחמת העולם השנייה פעילויות אלה הפכו לאחד מאמצעי הטיפול המשמשים בתכנית הטיפול מעבר לתעסוקה. בשנת 1917 המחלקה לריפוי בעיסוק בבית החולים "בלומינגדייל" בניו יורק הציעה הכשרה בחקלאות המיועדת למטפלים מוסמכים. כעשור לאחר מכן הכיר ארגון המרפאים בעיסוק האנגלי רשמית בשימוש בגינון ובחקלאות כטיפול ספציפי לבעלי מוגבלויות מנטליות ופיזיות. בתקופת מלחמת העולם השנייה הרחיבו מרפאות בעיסוק את השימוש בפעילות גינון וחקלאות במסגרת תכניות השיקום, ונאסף מידע רב על האפקטיביות הרבה שיש לו בשיקום נפגעים פיזית ומנטלית עקב טראומות שונות ועל תרומתו לקיצור זמן האשפוז. החל מ-1955 ניתן לקבל תואר בגינון טיפולי באוניברסיטת משיגן. וכך התחום ממשיך להיחקר ולהתפתח בעולם.

ומה בישראל?

בארץ המקצוע אינו מוכר רשמית כמקצוע טיפולי. אבל הצרכים שעולים מה"שטח" עושים את שלהם: קיימות 7 תכניות להכשרת מטפלים בגינון טיפולי בישראל במוסדות כגון: מרכז אש"ל, מכללת סמינר הקיבוצים ועוד. וקיים ארגון על – "אדם צומח", שמנסה לקדם את התחום מבחינת ההכשרה המקצועית, ההכרה המשפטית, קידום מעמד המקצוע ועוד.

ניתן לראות את התחום מתקיים במסגרות וקהילות שונות: בבתי ספר, בחינוך המיוחד, בקרב פגועי נפש, בבתי אבות ובמרכזי יום לקשיש, בבתי חולים, בבתי כלא, בבתי עיוורים, בקרב יוצאי אתיופיה ועוד ועוד.

ומה אני עושה עם כל זה?

אני מגשימה חלום של חיבור יום יומי בין שתי אהבותיי: אנשים וטבע, ויחד עם אנשים מדהימים אני יוצרת, צובעת, חושבת, שותלת, מפסלת, משוחחת, שומעת, שואלת, גוזמת, מדביקה, ממציאא, שרה, קוראת... ורואה לנגד עיניי כיצד מתאפשר לאנשים שהכלי הזה מתאים להם לשפר משהו באיכות חייהם. כמו שאמרה אחת המטופלות בבית יעל בזמן שעשינו סידורי פרחים לשולחנות: "את מביאה לנו את החיים".

עבודה עם זקנים

עבדתי מספר שנים בבית יעל (עד שירד מספר המשתתפים במידה ניכרת), ואני מפעילה קבוצת גינון טיפולי בחממה מקסימה ב"מייסדים" (מרכז היום האזורי לקשיש). הרעיון הוא לענות לצרכים (מוטוריים, קוגניטיביים, רגשיים, חברתיים) של כל משתתף במפגש ובמקביל ליהנות מה"יחד" שנוצר מהאווירה המיוחדת במקום, המוריק והמואר. אנחנו פותחים בשיר, בדיחה, חידה או מידע מעניין – כשהצמחים הם תירוץ לכול – ומקשרים זאת לעבודה שנעשה לאחר מכן. ובעמק שלנו, כשחלק גדול מהמשתתפים היה חקלאי בחייו, כל מפגש יכול להיות מרגש ביותר.

דוגמה של מפגש: כשיצרנו עם עלי שלכת דיברנו על מקום הזקן בחברה. אני סיפרתי על מורה בודהיסט שכעס על תלמידו שגרף את העלים בחצר וטען כי העלים שנשרו לאדמה מסייעים לעץ לצמוח והגן הנו יפה כמו שהוא, על כל שלביו... לא כל הנשים במפגש "קנו" את העניין... אחת הנשים טענה שהעלה יפה כשהוא ירוק ורענן, ואילו אחרת טענה שדווקא הצבעים המיוחדים לכל עלה שנוצרים בחייו הם היופי האמתי... ואנחנו לא מתווכחים אלא מקשיבים, משתפים ומהרהרים יחד.

לפעמים אנחנו מדברים על "הקוצים" בחיינו ואז הופכים את הקוצים לזר מיוחד לשולחן... לפעמים כובשים מלפפונים בדיוק כמו "שעשינו" פעם עם החיילים הרוסים... חותכים את התרד שגידלנו בעצמנו לסלט בדיוק כמו שהייתה מכינה אימא של חיה... מורחים אחד על השני על גב היד קרם אבוקדו שהכנו. אנחנו יוצרים המשכיות ו"חיים חדשים" כשאנחנו זורעים או מייחרים... או הופכים לשעה להיות מטפלים ולא מטופלים.

רגע יפה במיוחד הוא לראות כיצד עובדות ביחד שתי "נערות" בנות כ-90, אחת שברה את כף ידה והשנייה עיוורת. זו אומרת לשנייה היכן לשתול באדנית, והשנייה, ידיה זריזות וחזקות, שותלת את הפרח במקום המתאים. ושתיהן מתלוצצות ומרכלות על כולן בבליל של לדינו וספרדית.

עבודה עם ילדים ונוער

במקביל אני עובדת בבית ספר "שחף". אני מתארת לעצמי שרובכם יודעים מה עובר על חלק מהילדים כשהם נדרשים לשבת כל יום, כמה שעות טובות, לקרוא מחוברת שלא ממש מעניינת אותם, לפתור תרגיל בחשבון שהם לא ממש מצליחים להבין (או להבין למה אומרים להם שזה חשוב). בינינו – לרובנו היו חוויות כאלה בשלב זה או אחר של החיים...

אז תארו לכם מה מרגיש אותו ילד כשהוא רשאי לצאת לשעה אחת בשבוע למרחב חדש של "חיים", מעיין יקום מקביל לכיתה, להפסקה, לפעמים בכלל לבית שהוא בא ממנו. מעין "מגרש משחקים" של הטבע. אם הוא כועס הוא יכול לעדור חזק, וזה יהיה בסדר, אף אחד לא יכעס עליו. אם הוא עייף הוא יכול להכין כוס תה עם צמחים שהוא קוטף לעצמו ומכין לעצמו. או אם הוא צריך להרגיש חזק עם הידיים הוא חופר באדמה ומחפש שלשולים. הוא מחפש פרפרים ומרגיש שהם באו במיוחד בשבילו.

אם הוא רוצה לשמח את ההורים או רוצה שהם יתגאו בו סוף סוף (כי הרי במבחן בשפה הוא נכשל) הוא מביא להם חסה ירוקה או בצל שהוא גידל בעצמו(!) והיה צריך לקרוא בעצמו היטב את ההוראות על המעטפה: איך לזרוע ובאיזה מרחק... לפעמים הוא דווקא בוחר להכין תה לכל הכיתה או להביא למורה במתנה את פרחי הברוקולי.

ולפעמים אנחנו דווקא עובדים בקבוצה, ויש רק קלשון אחד, וצריך לחכות ולהתאפק ולעבוד בצורה בטוחה ולהסתכל לצדדים ולסחוב יחד את האדמה – חייבים. לפעמים יש צרות שצריך לפתור: הרשת קטנה מדי, הצינור חורר, העלה נאכל, ופתאום מגלים שלכל ילד בקבוצה יש תפקיד ויש ידע ויש כישרון ויכולת המייחדים אותו.

קורה שילד זורע גזר ומגיע שבוע אחרי זה ובטוח שהיום הולכים למשוך את הגזר! ואז הוא מקלל שצריך לחכות כל כך הרבה זמן עד שזה יהיה מוכן... וכעבור מספר חודשים (ולילד זה המון!) פתאום יוצא הגזר הכתום והענק הזה. והילד לא מאמין שזה באמת הצליח לו. והוא כל כך גאה כי זה אמתי ונראה וטעים, ואי אפשר להתווכח עם זה. והוא גם לא מאמין שכל ירק ופרי שהוא רואה בסופר הוא עניין של השקעה כל כך רבה.

כשהמימוזה הביישנית ("אל תיגע בי") מתקפלת אחד הילדים אומר שהיא ממש כמוהו: כשמרביצים לו הוא בורח. כשטיפלנו בקקטוסים אחד הילדים אמר: "גם לי יש קוצים בטוסיק..." והפכנו את הקקטוס למעין מסכה מצחיקה.

ויצא לי לעבוד עם עוד קבוצות נפלאות... אבל זה כבר לפעם אחרת... אז מחשבה אחרונה לסיום:

"הפילוסוף חשב על הגן ואמר: 'איזה רעיון מעניין!', ההיסטוריון והגאוגרף פסעו לאורכו של הגן ואמרו: 'איזה מקום מעניין!', הפסיכולוג והסוציולוג הביטו בגן, בחנו את רגשותיהם ואמרו: 'איזו עשייה מעניינת!', המטפל בגינות פתח את שער הגן, חבש כובע רחב שוליים וצעד עם לקוחותיו לעבר הערוגה..."

על שמות אנשים וצמחים

יצאנו לשמוע סיפורים של אנשים ששמותיהם שמות של עצים ופרחים.

רוני פלמוני על שקד – הייתי אחראית על ט"ו בשבט באותה שנה, ובין השאר עשיתי תחרות של סידור פרחים. עליתי ללדת בערב המסיבה. בסוף הערב הודיעו שזכיתי במקום הראשון וגם בתינוק.

נירה ברהון צאושו על רותם – בעקבות שהותי בשנת שירות בקיבוץ רתמים שבדרום נתתי לה את השם כי בדרום צומח רותם המדבר. וכשהגעתי לדגניה בלה ל ס הראתה לי את הרותם שלה בגינה (כי גם לה יש נכד רותם).

איציק שפר על רתם וגמא – אכן, שניהם נקראים על שם השיחים. (ובתשובה לטענה כי לשני הבנים הצעירים היה אפשר לקרוא אחירתם ואחיגמא...) אחירתם עלה לדיון לפני שעייטם נולד אבל נפסל מחשש שייווצר קשר תמידי שלא יתרום לשניהם. עתר ועייטם נבחרו בלי שליטה שלי בהם.

אילנה הוכבאום – נולדתי בפולין כינטה/ינטל. הפולנים לא הצליחו לבטא את השם וקראו לי הלנה/הלנקה. במלחמה, כשהצטרפתי לפרטיזנים וחברנו לצבא הרוסי, הרוסים אמרו שעכשיו אני משלהם וקראו לי ילנה/לנה. כשעליתי לארץ, בשנת 1960, הגעתי לאולפן בדגניה ב'. המורים לוי בן אמיתי וכרמליה ביקשו שנעברת את שמותינו. הציעו לי לבחור בין אילנה ליעל. בחרתי באילנה בגלל הדמיון לילנה. לוי בן אמיתי אמר שזו בחירה טובה כי אילנה זה עץ, ושינוי השמות נעשה בט"ו בשבט.

סיגל שושני על סיגל, הדס, שיזף ושריג – אימא שלי סיפרה שהיא קראה להדס ולי בשמות של פרחים אחרי שקראה למוטי ע"ש אחיה המאמץ מדגניה ב' ולשאולי ע"ש סבא, אז היא רצתה משהו יותר שמח, חדשני ויפה...

אנחנו קראנו לשיזף ושריג בשמות שלהם אחרי שחף ושוניר (שהם גם מהטבע), היינו "מחויבים" לשמור על ה-ש', וחיפשנו משהו מהטבע.

במילון אבן שושן (לא הדפים עם השמות לילדים) מצאנו את השמות, ראינו שהפירושים טובים מאוד, והחלטנו לחכות עד שייוולדו ורק אחרי שנראה אותם נחליט אם מתאים.

ציפורה ברהון על נורית – חיפשנו שם שאין בדגניה, ולכן נתנו לה את השם הזה. חוץ מזה, כשהיא נולדה פרחו בגינתנו הקטנה נוריות.

מורן חן על כינר – למה כינר ואיך זה קשור לעצים? לבננו הבכור חיפשנו שם שיסמל את האהבות והחיבור של שנינו. בחיפושינו התגלגלנו לשם כינר, שנמצא מושלם למטרה שלשמו נועד: הוא מכיל בתוכו את הכנרת. האל כינר (שמתקשר למוזיקה ונגינה) היה כנראה המקור לעיר כנרת ולימה. כינר (כינרא) הוא גם עץ חזק ועמיד – השיזף עם פרותיו המתוקים הוא בעל חשיבות בהיסטוריה האנושית של המקום (היו עושים קמח מהפרות). בתלמוד הבבלי נשאלה השאלה: "וגינוסר היא כנרת, ולמה נקרא שמה כנרת? דמתיקי פירא כקלא דכינרי" [שמתוקים פרותיה כקול הכינור]. והנה במשפט אחד מופיע הכול, והשתכנענו שהשם כינר הוא בדיוק מה שחיפשנו.

חנה אשל על תומר, כלנית והדר – תומר הוא עץ גבוה ומרשים במראה של ענפיו המשתפלים. את השם כתבנו ב-ו כי זה נראה לי מתאים לעץ הזקוף עם הלולב במרכזו. רחל'ה עבאדי העירה לי ואמרה שלא כותבים את השם הזה ב-ו אלא בחולם חסר. צחוק הגורל הוא שלימים נולד לרחל'ה נכד ושמו תומר, וגם שמו נכתב ב-ו... לכלנית רציתי, אחרי שלושה בנים, שם של בנות, וחשבתי שהשם הזה יפה מאוד. בלילה בבית החולים התחרטתי ורציתי סיגלית, אבל לא היה לי טלפון, ולכן השם נשאר כלנית (לשמחתה של נושאת השם). כשעליתי לפוריה עם בתי הצעירה פריחת ההדרים הייתה מיוחדת, ומלבד זאת, אני אוהבת מאוד פרות הדר. דווקא שם המשפחה שלנו לא קשור כלל לצמחים אלא הוא ראשי תיבות.

תמר רוה על כליל ומורן – כשכליל נולדה לא היה לנו שם מוכן מראש. עם צאתנו מבית החולים נבחר השם מתוך סימפטיה למשמעותו המילולית (כליל = כתר) ולא דווקא מתוך זיקה לטבע. כשמורן נולד כבר חיפשתי שם מאותו עולם מושגים, והשם הזה, שבעשרים השנים שקדמו להולדתו של בני היה שם נפוץ לבנות והרבה פחות לבנים, נראה לי מקורי ומצוין. מסתבר שבערך באותה תקופה החל רטרו של מורן כשם לבנים, אבל אנחנו היינו חלוצים. על כל פנים, נראה שהשילוב בין הכליל לבין המורן קסם לא רק לנו – תשאלו את יזהר, הבן של טובה ועמיאל כהן...

*ואסיוט נאמר לכט עכף מי עי ספור מ'וחד אחורי עאו או אחורי עט ילדיו
(ללא קשר לטבע דווקא) מונחן לתפ' אותנו, ואנו נפרסם את הסיפורים
בעלונים הבאים.*

על עצים ועל תמרים / רחלי בן צבי

לקראת ט"ו בשבט, חג האילנות, התבקשתי לכתוב על העבודה שלי, שעוסקת בתמרים (בעיקר). אז מכיוון שהקשר הוא עצים וט"ו בשבט אני מעדיפה לכתוב יותר על תמרים ופחות על העבודה שלי.

התמר הוא עץ מיוחד במינו בכמה מובנים. ונתחיל מהצד השימושי.

התמר הוא הצמח היחיד שכבר חז"ל ידעו ואמרו עליו שכל חלקיו, יש בהם שימוש לאדם: פרו – למאכל, וניתן לשמרו לאורך זמן; סנסניו – לקליעה של סלים וסלסלות, להכלה ולקישוט; הוציו (עלעליו) – לקליעת מחצלות ומקלעות, לקישוט בעיקר; לולביו – להלל (לברכות); כפותיו – לסכך, ולא רק לסוכות כי אם גם לכל ימות השנה ובעיקר לימות החמה; וקורתו (גזעו) – בעבר שימשה לקירווי הבית והיום משמשת כספסלים או כיסאות לגן וכעציצים או אדניות לצמחי גן. ועוד לא אמרנו כלום על מקומו של התמר בין עצי הנוי בהיותו עץ נוי ייחודי בנופו ובגובהו. ונמשיך בצד השימושי.

פרי התמר, יותר מכל פרי אחר, **צובר סוכר**, בעיקר בצורת חד סוכרים – סוכר ענבים (גלוקוז) או סוכר פרות (פרוקטוז). סוכרים אלה קלים לצריכה בחילוף החומרים בגופנו ומשמשים כמקור של אנרגיה זמינה ועשירה לכל מאמץ (נהדרים לספורטאים ומצוינים לילדים ולכל החפץ ב"ממתק" בריא). רמות הסוכר הגבוהות מאפשרות לפרי להבשיל ולהמשיך להתייבש בעודו על העץ, עד שיגיע לשיעורי לחות נמוכים שיאפשרו את החזקתו לאורך זמן ללא קירור. היום, כשבידינו אמצעים פשוטים ונוחים לשמירת פרות גם כשלחותם גבוהה, רובנו מעדיפים לאכול את התמר כשלחותו עדיין גבוהה ומרקמו נעים יותר (כמו המג'הול העסיסי). ויש זנים שאנחנו אוכלים בהבשלה, לפני שהחלו להתייבש (כמו החיאני), ואפילו בעודם בוסר (כמו הברהי הצהוב).

ובצד הבוטני – שתי תכונות עיקריות מאפיינות את התמר.

התמר הוא עץ חד פסיגי. מכל עצי הפרי (לאו דווקא בעלי פרות נאכלים) הוא ובני משפחתו הדקליים הם החד פסיגיים היחידים, אם לא ניקח בחשבון את היוקה, שמין אחד שלה בונה צמח דמוי עץ הנקרא "עץ יהושע". גם הבננה היא צמח חד פסיגי דמוי עץ, אך כל המכיר אתה מקרוב יודע שאיננה עץ אלא צמח עשבוני, שאין לה גזע אלא גזעול ושלא ניתן לעשות עליה הרכבות. לתמר דווקא יש גזע, אבל גם עליו לא ניתן לעשות הרכבות בשל היותו חד פסיגי. ריבוי וגטטיבי (צמחי) נעשה בשניהם רק מהניצנים החיקיים שבבסיס הצמח (בבננה בעיקר ובתמר – בחלק התחתון של הגזע) שמתפתחים לתת נצרים בבננה ולחוטרים בתמרים. אם תישבר כותרתו של התמר שוב לא יוכל להצמיח עלים חדשים ונגזר דינו למות.

התמר הוא גם עץ חד מיני, כלומר ישנם עצי זכר, הנותנים פרחים זכריים בלבד, ועצי נקבה, הנותנים פרחים נקביים בלבד. מעטים הם עצי הפרי המוכרים לנו שהם חד מיניים, והבולט שבהם הוא הפפאיה. בצמחים כאלה מעבר האבקה אל פרחי הנקבה מורכב יותר, ותכופות הדבורים אינן עושות את העבודה הזו. הן נמשכות אל פרחי הזכר על ידי האבקה או אל פרחי הנקבה אם הם צופניים, אבל דבר לא מבטיח שיבקרו גם באלה וגם באלה לסירוגין. נוסף על כך, האבקה התמר בטבע נעשית על ידי הרוח ולא על ידי חרקים, וגרגרי האבקה שלו מותאמים לכך – הם קטנים מאוד, קלים וחלקים. כל הסיבות הללו מחייבות את המגדל, המעוניין בשפע של פרות, להחליף את הדבורים במשימה להבאת האבקה אל פרחי הנקבה. למזלו של הדקלאי, פרחי התמר ערוכים באשכולות (גם הזכריים וגם הנקביים), מה שמקל עליו גם את איסוף האבקה וגם את הבאתה לפרחי הנקבה. גם בנושא זה התמר מיוחד למדי בין הפרות. דומים לו בכך רק הגפן (הענבים) והבננה, וכמגדלי בנות גדולים וותיקים אנחנו יודעים עד כמה הסידור באשכולות מקל על קטיף הפרי (גם אם מכביד מאוד על הגב). וכבר הזכרנו קודם – התמר הוא הגבוה מכל עצי הפרי המגודלים בארץ. חלק גדול מזני התמרים המגודלים בארץ צומחים במהירות לגובה, ותוך 8-10 שנים, בעוד העצים ממשיכים לעלות בהתמדה ביבולם, כבר נדרשים כלי גובה כדי לטפל בהם. וכאן, כאמור, אין אפשרות להנמיך אותם על ידי גיזום, כמקובל בעצי פרי אחרים.

יש הרבה יופי ושלוה בריחוף על כלי הגובה בין צמרות התמרים. אבל העלות הגבוהה של הכלים ביחד עם הסיכון הכרוך בעבודה בגובה הביאו את המחקר בענף לנסות לעכב את היתמרותו של התמר. והחיפוש צלח. נמצא מעכב הצימוח שעושה את עבודתו בהגמעה מהקרקע. ולא זו בלבד, אלא שהוא גם משפר תוך כדי כך את מהלך התייבשות הפרי ואת איכותו הסופית (לפחות במג'הול). אז בשנים הקרובות נלמד במטעים לאיזה מהזנים הטיפול מתאים, ונקווה שנוכל בעזרתו להאט את ריצת העצים לגובה ואת הצורך בכלי גובה עצומים (גם במחירים וגם בממדיהם).

ואסיים במשהו אישי. יותר מפעם אחת שאלו אותי אם נתנו לבתנו את השם תמר בעקבות

עבודתי. אז לא!!! תמר נולדה שמונה שנים לפני שהתחלתי לעבוד בתמרים. השם תמר היה יפה בעיניי גם בצלצולו ובעיקר במשמעותו. ונפלאים גלגולי הגורל... כך יצא לי להתחבר אל העץ המיוחד והיפה הזה במרבית שנות חיי (או-טו-טו ארבעים שנה) דרך העבודה. זכיתי!

ומשהו נוסטלגי:

לכבוד ט"ו בשבט – שתי רשימות על עצים שהתפרסמו בעלוני דגניה במהלך השנים.

”

הבוסתן של משה אשל

בחוברות "גן ונוף", ירחון של גנני הנוי, מתקיים בחודשים האחרונים מעין רב שיח על נטיעת עצי פרי – "בוסתנים" – ע"י חברים ליד בתיהם. משה אשל מגדל ליד ביתו בוסתן נאה, ומסתבר שלצד העצים פורחת לה השקפת עולם. הסכיתו ושמעו, ראשון ראשון ואחרון אחרון.

כידוע, יש חלוקה בין עצי הפרי ועצי הסרק. את עצי הסרק שותלים לנוי בגלל פריחתם, צבעם, צלם ועוד. ואת עצי הפרי שותלים בעיקר בגלל פריים. פעם הייתה הסתייגות מנטיעת עצי פרי. לא נראה היה שלחברים יש מספיק שטח גדול שיתאים לעצי פרי. היה גם חשש שלא יוכלו לטפל בעצים ויהיו ריקבונות וייגרמו מחלות למטעים מסחריים, ויש עוד סיבות (אבל לא אפרט). אך באיזה שהוא מקום חלוקה זו מעוותת. ה"צאלון", למשל, נחשב לעץ נוי יפה, אך הוא נותן המון פרי. פרותיו גורמים להרבה לכלוך. גם ה"פיקוס" וה"מכנף הנאה" נותנים פרות והרבה לכלוך. לעומת זאת, עצי ההדר ירוקי העד נותנים פרי ולא מלכלכים במיוחד. כך שלא בטוח שעצים הנחשבים עצי סרק הם היותר יפים. ומה בדבר הרוח: והשלכת אינה יפה?

העץ שגרם לשינוי בגישה לגבי נטיעת עצי פרי הוא הפקאן. הפקאן הוא עץ יפה. בחורף – בשלכת, ויפה בקיץ עם עליו, ופרותיו טעימים מאוד. בסך הכול עצי פרי דורשים טיפול רב יותר, ובכל זאת, לי נראה שכדאי לגדל עצי פרי על יד הבתים גם לפרות וגם לנוי...

כל השנים, גם לפני נישואיי, תמיד חשבתי שכשיהיה לי בית משלי אני אטע לי גן שיהיה מבוסס על עצי פרי, מעין בוסתן; ואשר יכלול ירקות, שיחי תבלין, שיחי רוח ועוד... בהסתייגות אחת – לא אטע עצים שנוטים לחלות, כמו תפוחים, שזיפים, אפרסקים, אלא אטע עצים כמו עצי הדר, רימון, שיחים כמו הדס, דפנה, פטל, פסיפלורה, שהוא צמח מטפס יפה וגם נותן פרי, ועוד... וחשבתי שאשלב הכול עם סוכת גפנים ואתן לילדיי לגדל ירקות בעצמם.

והנה, שפר מזלי, וכשעברנו לדירת קבע קיבלנו דירה קיצונית בבית קיצוני וסביבו שטח אדמה גדול. קיבלתי את אישור דיירי הבית לגדל עצי פרי, ובתיאום עם הגנן והאדריכל שתכננו את כל הנוי בסביבה אושר לי לעשות שם בוסתן, וכך יכולתי להגשים את חלומי.

ניצלתי את הברושים שיסגרו את הבוסתן מצפון וממערב, ומצד מזרח שתלתי רימונים ותאנים, וכך גידרתי את השטח. שתלתי עצים שקל לגדל והם נותנים פרות טובים ואין בעיות רציניות עם מזיקים, ואחד הדברים שהתחשבתי בהם היה הצורה והריח. עצי ההדר, שפריחתם נאה וריחנית, או פריחת הרימונים היפיפייה והאפרסמון עוצר הנשימה בשלכתו האדומה.

כדי שהשטח יהיה נקי מעשבים שתלתי דשא ופרשתי מערכת השקאה מסודרת. אני מעוניין להדגיש את ייחודו של כל עץ, ולכן נטעתי את העצים במרחק של 5 מ' לפחות אחד מן השני, וגם כדי שהמקצרה תוכל לעבור ולקצור את הדשא.

הכוונה שלי היא לפתח את הבוסתן עד שאהיה בן 65-70 ואחר כך ליהנות מן הפריחה, הפרי, הצל, הציפורים, כפי שנאמר – "איש תחת גפנו ותחת תאנתו".

האמת שכבר היום אני מתחיל ליהנות מפרות הבוסתן. עצי ההדר נותנים את פריים, גם הרימונים והאפרסמון. ילדי הגנים וילדי בית החינוך באים במאורגן לבוסתן שלי ללמוד על העצים, ילדיי שלי לומדים לטפל בעצים, עוזרים בהשקאה וחיים את כל הסובב את הבוסתן, וזה כולל לא רק צמחים, יש מגוון של ציפורים המקנן בגן: שחרורים, ירגזי, בולבולים, נקר, חנקן, שלדג לבן חזה ועוד ועוד...

לכל אוהבי הגנים אני מוכרח לומר שאפשר להגיע לבוסתן כזה עם מעט עבודה, השקאה מכוונת ע"י שעון וממטרות קופצות, קצת ריסוס מסביב לעצים, קצת מגפרים את הגפנים, איש הנוי קוצר את הדשא, פעם בשנה זבל, ויתר הזמן אני והשכנים נהנים.

באחת החוברות האחרונות של "גן ונוף" העוסקות בנושא הבוסתנים מוסבר מה זה בוסתן בנוסח ערבי ובנוסח פרסי. הבוסתן הוא מקום מסתור לישיבה שלווה והרהורים, להנאה, לשאוף את הריח ולהתענג. ואני, ללא ידיעה כיוונתי לפילוסופיה זו ונהנה.

רשמה מפי משה בלהה

רשימה זו מבקש משה אשל לשלוח לעיתון הגננים וע"י כך לתת את חלקו ברב שיח על הבוסתנים ועצי הפרי ליד בתי החברים.

”

שיגעון של עץ / פניה ארצי

”

”עץ נטעת – לא למוות”

לוי בן אמיתי

אולי נתקפתי בצורך לכתוב סיפור שמבטא את מצבי העכשווי, בהשפעת הסערות שמתחוללות לנגד עינינו, העוקרות עצים מן השורש. הן הזכירו לי את המעשה בפיקוס הבנגלי. זה העץ המשונה, המיוחד, המפאר את הכניסה הדרומית לבית הספר שלנו. היום מצוי עץ זה כמעט בכל קיבוצי האזור. אבל הפיקוס שלי היה מן הראשונים בעמק, ואני זכיתי לנטוע אותו באדמותינו וגם להגן עליו בגופי מפני סערה, אשר התנכלה לעקור אותו מן השורש.

והמעשה שהיה כך היה:

בט"ו בשבט יצאנו עם הילדים לנטוע עץ, שסימל עבורנו את נס ההתקבצות של יהודי תבל למדינתנו הצעירה, ולא מצאנו עץ יותר מתאים מהפיקוס הבנגלי. העץ שונה מכל העצים בזה שהוא שולח מן הגזע שורשי אוויר המשתרשים באדמה, וכך יכול עץ אחד להשתרע על שטחים עצומים ולשמש בית להמוני חסרי בית. קסם לי גם הפן הנוסף: תכונתו של העץ לזחול אל האין סוף...

לעץ הזה קראנו "עץ קיבוץ גלויות", אך הילדים קראו לו "העץ המשוגע"*

הייתי צעירה מלאת התלהבות ומרץ, וקרץ לי האתגר להתמודד אתו. נטלתי לידי את השתיל, בדומה לסנדק הנוטל את הרך הנולד. עטפתי אותו בחיתול ישן ולח, כשבלבי מתנגן שיר ילדים נשכח: "אני ואת קשורים לעד לנטע הרך. יגדל וישמח..."

אך לא שמחה אלא דאגות ומתחים היו מנת חלקי בשנה הראשונה. ארבע פעמים מצאתי את השתיל עקור משורשיו, המתחננים על נפשם. וגם פקפוקים הזדחלו ובאו על עצם ההרפתקה אליה נקלעתי. אך גברו הנחרצות והאחריות.

ובכן, כל אשר סיפרתי עד כה היה רק מבוא לדרמה שהתחוללה כעבור שנים מספר, כאשר הפיקוס שלי הגיע בגובהו עד למותני.

אותו בוקר חורפי היה סוער, וגשם ירד בכמויות. לקראת הצהריים התבהר האופק, והשמש עם העננים שיחקו ב"נדמה לי". הילדים פרצו מן הכיתות והסתערו על השלוליות בצהלה ובשמחה, והמבוגרים שלחו מבטי תודה לשמים על חסד הפוגות והלכו להם.

---

* רנה בובמן מציינת כי העץ ניטע ב-1942 ונקרא "עץ אוסישקין" שכן הוא ניטע על שמו של מנחם אוסישקין.

עם ערב נחפזתי לילדיי, אשר חיכו לי בבית בקוצר רוח. רק הורדתי את המעיל, ונחשול של רוח רווי גשם הסתער על הבית. "הפיקוס!" – פילחה אותי החרדה. כל מחשבותיי ורגשותיי התנקזו אליו. מה יהא עליו?

הספקתי להעיף מבט על ילדיי, שכל רעם החריד אותם, ו... החוצה! גל של רוח פרא הדף אותי בכוח איתנים. בפרוזדור תפסתי שק, שמתני על ראשי, כדרך עובדי הבנות, כהגנה מפני הסגריר. התכופפתי, ובמאמץ רב הגעתי אל הפיקוס.

אויה! הוא היה כפוף לצד מזרח, כשעליו רועדים לקראתי. וכבר חושך, ואין איש בסביבה, ואין כל סיכוי שיבוא מישהו בשעה כזאת ובגשם כזה. מה עושים?

בצר לי קראתי לבני בן ה-8 שירוץ ויזעיק עזרה. ואני רצתי להציל את ילד טיפוחיי, שחציו כבר שכב על הצד. התכופפתי כמו חייל, שחושש מכדורי אויב שמנגד, והטיתי שכם לשתיל, לבל יקרוס סופית. והרוח מצליף ומצליף, והגשם יורד וחודר וגולש ישר למגפיים, וכבר אין בגופי ס"מ אחד יבש. וכך עמדנו שנינו – כמה זמן לא אזכור – דבוקים ורועדים, אני – מקור ומזעם אין אונים, והוא – כביכול מתפלל להישרדות. עד שפתאום ראיתי לפניי את המציל – כלונסאות בידיו – הבא לבנות הגנה סביב השתיל.

מן ההרפתקה הלילית היא יצאתי מנוזלת וגאה על שאחת כמוני שָׁרְתָה עם איתני הטבע ויכלה להם. והוא, הפיקוס שלי, עומד איתן, משל מברך הוא חרישית את ברכת הגומל.

לא אגזים אם אומר שלתהליך הגדילה הנורמלי תרמתי לא מעט. לפעמים (ואוי לאותה בושה) הייתי באה אליו, משתובבת וצוחקת כמו ילדה: "אה, נו, מי גבוה יותר?" שנינו גדלנו באותו הכפר, על אותה האדמה, באותו האקלים... ועכשיו, בתחרות הסמויה שבינינו, אני היא שמאבדת גובה. האם זוכר הוא למי חייב הוא את חייו?

ממרומי העשור השמיני שלי (ואני עדיין שבויה בשאילת שאלות ובהבעת ספקות) אני מתקשה להוציא משפט נחרץ ובוטח לשאלה: מי כאן המשוגע – העץ, הדבק בדרכו המשונה להוציא מתוכו שורשי אוויר, מנסה ומנסה לחבר את השמים ואת הארץ, או אני, שדבקתי בעץ השדה בעבותות אהבה?

אותי ואת מעשיי שכחו מזמן, ועץ הפיקוס חי וקיים.

פניה

י"ד ניסן תשנ"ב, 17.4.1992

בואי כלה / עם נופר הופמן

מה היזמות שלך?

איפור ועיצוב תסרוקות לכלות.

איך הגעת לזה? איך התחלת ומתי?

תמיד אהבתי את תחום היופי והאסתטיקה, אבל מעולם לא חשבתי שאתפרנס מזה, זה אפילו לא היה בגדר חלום. גדלתי במושב בגולן בסביבה מאוד כפרית, ואף פעם לא הרגשתי נוח עם כל ההתעסקות בתחום הזה. אפשר להגיד שדי התכחשתי אליו. כמו כל צעירה סיימתי צבא, טיילתי המון ונרשמתי לתואר בתקשורת. חשבתי שאתברג בתחום השיווק, וכך היה. עבדתי בחברה שמספקת פתרונות דיגיטליים לחברות עד שהתחיל לשעמם לי בעבודה והתחלתי לשאול את עצמי שאלות על המשך הדרך. במקביל החלטתי להתלוות אל חברה טובה שלי שעובדת עם כלות לכמה מימי העבודה שלה, וזה נראה לי כיף וטבעי. עזבתי את העבודה, מצאתי עבודה בחצי משרה, נרשמתי ללימודים הכי טובים שיש בתחום בתל אביב, קניתי ציוד, והתחלתי לעבוד. הכול זרם חלק, והיום אני עצמאית מאה אחוז. לסיכום, תמיד שואלים אותי מתי התחלתי, אז באופן רשמי לפני שנתיים ובאופן לא רשמי בכיתה ח', כשהבנות בביה"ס היו מחכות בהפסקה שאעשה להן גבות בדשא או כשכל החברות היו באות אליי לפני מסיבה והייתי מסדרת את כולן.

איפה את מקבלת את הכלות?

אני תמיד מגיעה אליהן בבית/במלון/בצימר. מי שרוצה להיפגש אתי לפני החתונה מוזמנת אליי. יש לי פינת עבודה בבית.

איך זה עובד?

הכי פשוט, ברגע שכלה יודעת את תאריך החתונה שלה היא מתחילה לסגור ספקים שילוו אותה עד ליום חתונתה. אני בעצם מספקת את השירות של איפור ועיצוב התסרוקות. נותר לה לבדוק מולי זמינות ולשריין תאריך.

איך ואיפה את מתעדכנת במתחדש בתחום?

השתלמויות אצל אנשי מקצוע מובילים בתעשייה, בדרך כלל בחורף, כשיש פחות עבודה.

חוויה מרגשת/מיוחדת?

לפני שנה הגיעה אליי בחורה מהממת עם פנים מלאות באקנה (פצעים). כשנפגשנו לראשונה בפגישת הניסיון היא באה עם חברותיה מאופרת. ביקשתי ממנה להוריד את האיפור כדי

שאוכל לראות את מצב הפנים, והיא ביקשה מכולן לצאת מהחדר כדי שאוכל לאפר אותה. הביטחון שלה היה ברצפה, אבל בסופו של דבר היא הייתה מרוצה עד השמים! בחתונה היא הייתה משוחררת, וזה עשה לי טוב לשמוע. סיפור דומה קרה לי עם כלה מלאה יותר בגזרתה שבעזרת איפור והדגשה נכונה של תווי הפנים הייתה מבסוטה והרגישה מאוד בנוח עם עצמה. בתכלס, אני מלווה את הכלות באחד הימים החשובים להן. אני נכנסת למשפחות הביתה, מכירה אנשים, שומעת סיפורים וכל הזמן צוברת חוויות. אני אוהבת את זה, אני בן אדם של אנשים.

קשיים בעבודה?

כשאתה עצמאי אתה עושה הכול! אני אשת המקצוע, אני המזכירה, אני מנהלת המכירות של עצמי, אני מנהלת הרכש מול הספקים שמולם אני מזמינה ומחדשת ציוד. בקיצור, אני עושה הכול! מצד שני, אני "פריק קונטרול", כך שאין מצב שמישהו אחר היה עונה במקומי לטלפונים, לפחות לא בשלב זה. אני צריכה לדבר, אני צריכה לשמוע את הבנות, אני צריכה להרגיש ולהבין מי עומדת מולי.

האם גם גברים מבקשים להתייפייף לקראת חתונתם?

פעמים בודדות לבני הזוג יש איזו בקשה קטנה. זה תמיד קצת מביך אותי, אני לא מרגישה עם זה נוח, ולמזלי זה לא קורה כמעט.

יש לך שיתופי עבודה עם אנשי מקצוע אחרים?

כן, חובה! יש לי קשרים עם המון אנשי מקצוע מכל מיני תחומים. אני מאמינה בזה מאוד, וזה רק מקדם אותי מבחינה עסקית.

אם לא מאפרת במה היית עוסקת?

אני מאמינה שהייתי נשארת בעולם השיווק/מכירות ומתקדמת בו בעולמות תוכן שהיו מדברים אליי יותר.

איפה תהיי בעוד 10 שנים?

טוב לי כרגע, הלוואי ורק ימשיך ככה בשנים הבאות.

איך החיים בדגניה?

מושלמים! העבודה שלי היא דינמית, ובשיא העונה אני הרבה מחוץ לקיבוץ. אין כמו לחזור בסוף יום עבודה לשקט שלי. יש לי פה הכול, באמת. המשפחה של שיבי מדהימה!! אפילו הילה, אשתו של יונתי, היא חברה טובה שלי (שתינו ממושב אליעד מאותה שכבה), ועכשיו גם אחותי אבישג ובעלה לעתיד דני, שכבר גרים כאן מעל שנתיים, מתכוונים להשתקע בדגניה.

כל חברות הילדות שלי חזרו לצפון, והן סביבי בקיבוצים ובמושבים. מה צריך יותר מזה? באופן כללי כלום בחיים לא ברור מאליו, ואני אומרת תודה על כל יום פה. דגניה היא חלום. מוזמנים לדף העסקי בפייסבוק: "נופר הופמן – איפור ועיצוב שיער לכלות"

[/https://www.facebook.com/nofarhoffman.makeup.and.hair](https://www.facebook.com/nofarhoffman.makeup.and.hair)

שירותי וידאו / עם ואלרי סרדון-ביטנר

שם היזמות: ואל וידאו.

היזמת: ואלרי סרדון, בת הזוג של ברק ביטנר, אימא של אניס בת ה-4 ויונה בת השנה. תחום היזמות: הפקה ועריכת סרטים.

במה את עוסקת ומיהם הלקוחות שלך?

אני עוסקת בהפקה ועריכה של סרטים לארבעה סוגים עיקריים של קהל. הראשון – סרטים לאירועים משפחתיים כגון בר מצווה, יום הולדת, חתונה, יום זיכרון ועוד. מזמיני הסרט הם בדרך כלל בני המשפחה של בעלי השמחה. הסרט הנו מתנה, אפילו הפתעה, והוא מוקרן באירוע. התחום השני הנו סרטים לקהילה או לקבוצת אנשים השייכים לארגון. אני בדרך כלל מעורבת בתהליך ההפקה ביחד עם קבוצת מתנדבים, אך עיקר העבודה שלי היא בעריכת הסרט. המתנדבים מתכננים, מראיינים, מצלמים וכד'. הפקת הסרט היא עבודת צוות, והיא נעשית כפעילות קהילתית. תחום שלישי הוא סרטים לעסקים ולארגונים כגון סרט שיווקי, סרט תדמית או סרט הדרכה. תחום רביעי, שבו אני רק מתחילה, הנו הפקה ועריכה של סרטים תיעודיים עצמאיים. אני עורכת כרגע את הסרט התיעודי הראשון שלי ומתכוונת לשלוח אותו לפסטיבלים ולערוצי שידור בעולם.

מה שונה ומיוחד בכל סוג של עבודה?

בסרטים משפחתיים וקהילתיים העבודה מתאפיינת בשימוש בחומרים אשר צולמו על ידי אנשים שהם לא צלמים מקצועיים. בדרך כלל עובדים עם תמונות סטילס וקליפים שצילמו בני המשפחה או מתנדבים בקהילה. לרוב איכות החומרים לא מעולה במובנים שונים: שימוש במצלמות לא מקצועיות, רזולוציה נמוכה, חומרים ישנים שעברו המרות של פורמטים וגם בעיות בצילום עצמו כגון פריים לא טוב, צילום נגד האור, סאונד חלש, רעש, תנועה יתרה של המצלמה וכד'. בקיצור, חומרים פחות איכותיים מבחינה טכנית אבל בעלי ערך סנטימנטלי ותיעודי גבוה מאוד. מופיעים בתמונות אנשים יקרים, הראיונות מאוד אישיים ואינטימיים, הצילומים נעשו באירועים חשובים, בזמנים שונים ובמקומות משמעותיים עבור המשפחה או

הקהילה. בסרט משפחתי/קהילתי פחות חשוב הערך הוויזואלי האמנותי ויותר חשוב הערך הרגשי והתיעודי: לעשות מחווה מרגשת לבעלי השמחה, לגבש ולחזק את הקשרים הבינאישיים בקהילה, להשאיר מזכרת משמעותית לעתיד וכד'. לעומת זאת, בעריכת סרטים לעסקים ולארגונים ובעריכת סרטים תיעודיים העבודה יותר מוקפדת ומקצועית ונעשית בשיתוף פעולה עם אנשי מקצוע נוספים כגון צלם וידאו או סטילס, מלחין, גרפיקאי ועוד. התחום הוויזואלי חשוב מאוד, הצילומים צריכים להיות טובים, המעברים והאפקטים מדויקים, המוזיקה בעלת זכויות יוצרים או בהלחנה מיוחדת וכו'.

על מה את עובדת בימים אלו?

בנוסף לסרטים משפחתיים וקהילתיים, שהם בדרך כלל פרויקטים קצרים, אני מפיקה ועורכת סרט דוקומנטרי. הפקת סרט תיעודי הנה תהליך ארוך מאוד שיכול לקחת שנים. את הסרט אני עושה ביחד עם שותף שהוא צלם וידאו ובמאי. שמו ינון טובי, והוא חי בהרחבה של קיבוץ חוקוק.

הסרט עוסק בלידה ומדבר על תחושות שנשים חוות סביב לידה כגון חוסר ודאות, פחדים מכאב ומהסתבכויות. הסרט בא להעצים נשים, להזכיר להן שבתוך תוכן הן יודעות ללדת ולחזק את החופש שלהן לבחור ואת ביטחונן בבחירות שלהן איפה ואיך ללדת. הסרט מספר על בחורה ששמה נאיה, בת 35 ואם לשניים, שחיה בקיבוץ בקרבת הכנרת. היא שוקלת ללדת את ילדה השלישי בטבע, ללא סמכות רפואית ובתמיכתן של ה"אחיות" שלה, חברותיה הקרובות, השייכות לשבט נשמות שנמצאות במסע רוחני משותף. בסרט מסופר סיפורה של נאיה והתהליך שעברה מאז הלידה הראשונה, שהסתיימה בניתוח קיסרי בהרדמה מלאה, ועד לידתה השלישית בחיק השבט וללא מיילדת מוסמכת. רוב הסרט מתרחש בלידה עצמה, שהייתה אירוע צבעוני ביותר, עם מוזיקה וטקסים. תוך כדי הלידה משולבים בסרט ראיונות עם מחשבות ותובנות של היולדת ושל חברותיה.

מתי פתחת את היזמות? מה עשית לפני כן, והאם יש לך עיסוקים נוספים?

פתחתי את היזמות לפני כשנתיים וחצי, אבל חלק מהזמן לא עבדתי כי בתי הקטנה יונה הייתה אתי בבית עד גיל שנה. לפני כן וגם במקביל עבדתי בתפקידים שונים בהדרכה, הפקה, איכות סביבה או שילוב כלשהו ביניהם. למדתי תואר ראשון בתקשורת ותואר שני בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה באוניברסיטת תל אביב. תוך כדי התואר השני עבדתי בארגון סביבה העוסק בקידום מדיניות סביבתית ברשות המקומית. משם עברתי לארגון סביבתי אחר, אקוסינמה, פסטיבל קולנוע בנושא סביבה המתקיים מדי שנה בסינמטקים ובמרכזי תרבות בכל הארץ. התחלתי כעוזרת הפקה, והתקדמתי למפיקה ראשית. עבדתי שם 7 שנים. עסקתי בהפקת אירועים והקרנות, בחירת סרטים לפסטיבלים, ארגון תחרויות סרטים, מפגשים עם יוצרים ועוד. שם הכרתי מקרוב את עולם יצירת המדיה הוויזואלית שבו אני עוסקת היום.

בשנת 2010 עברנו לדגניה. המשכתי לעבוד באקוסינמה בתפקיד אחר, שלא דרש נוכחות במרכז: קשר עם יוצרים, הזמנת סרטים מחו"ל והפצתם בארץ. במקביל עבדתי ברשות ניקוז כנרת כמדריכה בתכנית חינוכית על איכות סביבה של הכנרת בבתי ספר. כשפתחתי את היזמות המשכתי לעבוד ברשות ניקוז כנרת תקופה מסוימת, עד שההיריון השני כבר לא אפשר לי להמשיך להדריך טיולים בטבע. היום בנוסף ליזמות אני מדריכה לפעמים קבוצות של דוברי ספרדית בתיירות דגניה.

מה את הכי אוהבת בעבודה שלך?

את היצירה. לפני שאתה מתחיל לערוך אתה מסתכל על החומרים, תמונות, קליפים, ואתה מקשיב להם. אתה נותן להם לדבר אליך, מה הם אומרים לך? אולי למישהו אחר הם יגידו משהו אחר. אבל לך, מה הם אומרים לך? זאת הזדמנות להיות קשוב מאוד לתחושות שלך. אם אתה מפעיל יותר מדי את השכל אז אתה מבזבז המון זמן ואנרגיות. זה כמו בחורה שמחפשת מה ללבוש למסיבה. היא מנסה את כל הארון ובסוף לובשת את הדבר הראשון שניסתה. זה קרה לי המון, לנסות כל מיני רעיונות ובסוף ללכת עם משהו שחשבתי עליו די בהתחלה. לאט לאט אני לומדת לסמוך על התחושות שלי יותר.

אילו תכונות אופי צריך כדי להיות עורכת?

צריך להיות קשוב כדי לתת לחומרים להוביל אותך. צריך להיות אופטימי גם כאשר החומרים נראים לא משהו, כי הרבה פעמים דווקא המגבלות של החומרים הן אלה שמביאות אתן את הפתרון לאופן עריכת הסרט. צריך לדעת ללמוד בעצמך כי כל פרויקט דורש לרכוש מיומנויות חדשות. צריך להיות יסודי ומסודר מאוד, לבנות לעצמך שיטת עבודה יעילה. צריך הרבה סבלנות כדי לפתור כל מיני בעיות טכניות שצצות. לפני שלמדתי לערוך ממש לא הייתי בן אדם טכני. אם היה צריך לחבר מחשב, DVD או משהו כזה הייתי מבקשת מברק שיעשה את זה. איכשהו הרצון לעסוק בעריכה גרם לי להתגבר על הקושי הזה שלי. למדתי שכאשר ממש רוצים משהו אפשר להתגבר על מכשולים.

האם יש בעבודה שלך דברים שצריך להיזהר מהם במיוחד?

עורך מתווך בין העולם של הדמויות והעולם של הצופים. הוא עומד באמצע, מחליט מה עובר לצופים ומה לא ואיך. זה לקחת מציאות מסוימת ולהגיש אותה לאנשים אחרים, שהם אולי בעלי ערכים אחרים, מנטליות אחרת, אולי דעות קדומות. עורך צריך לנהוג ברגישות כלפי הדמויות וכן לעזור להן להעביר את המסר שלהן לצופים. מצד שני, עורך צריך גם לשמור על האינטרסים של הצופים. צריך להגיש לו דברים מעניינים, לא ארוך מדי, לא קצר מדי, שיהיה קצב, שלא יהיה לו משעמם, צריך לבדר את הצופים.

פרויקט שלא תסכימי לעשות?

סרט שמשפיל מישהו או פוגע בו – בן אדם, קבוצה, קהילה.

פרויקט שהיית שמחה לעשות לולא היו מגבלות של כסף, זמן, מרחק וכד'?

לא יודעת בדיוק, אבל איזשהו פרויקט תיעודי (סרט, סדרה, תערוכה) עם תכנים אנתרופולוגיים. זאת אומרת, משהו שמדבר על תרבויות העולם, טקסים, מנהגים. אני חושבת שלראות את המגוון שיש באנושות מאפשר לנו להבין עד כמה בעצם כולנו אותו הדבר. זה מאחד. יש במאי צרפתי ידוע מאוד ששמו יאן ארטוס ברטרנד. הוא עשה פרויקט תיעודי הנקרא "7 מיליארד אחרים". 22 במאים ראיינו 6,000 אנשים ב-84 מדינות, עם שאלות על החיים, חלומות, רצונות, ממש תיעוד של האנושות, של האנושיות. וואו. משהו כזה היית רוצה לעשות. להלן הלינק למי שקורא את העלון באינטרנט.

<http://www.yannarthusbertrand.org/en/films-tv/7-billion-others>

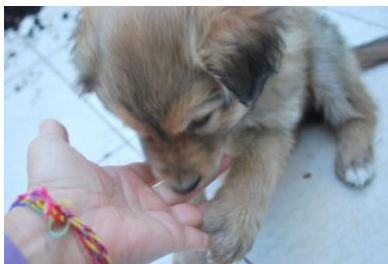
לינק לאתר היוטיוב שלי:

https://www.youtube.com/channel/UCjem2I_YfiC5UNtuPKib41g

בערוץ נמצאים רק סרטים שלקוחות העלו לאינטרנט לצפייה ציבורית. אתם מוזמנים ליצור אתי קשר אם ברצונכם לראות עבודות נוספות בתחום מסוים.

על כלבים, אנשים ומה שביניהם / מירב גמליאל-בושן

חשיבותה של חשיפת גורים לעולם

התקופה החשובה והקריטית ביותר בהתפתחותו החברתית (סוציאליזציה) של הגור מתרחשת בשלושה חודשים וחצי הראשונים לחייו.

אם חושפים את הגור בצורה נעימה, מבוקרת והדרגתית לגורמים שונים בתקופה זו סביר מאוד שהוא יגדל ויהפוך להיות כלב חברותי, חיובי ורגוע.

חשוב מאוד לבצע כל חשיפה בצורה חיובית ובהדרגה, להיות סבלניים ורגועים, ולא פחות חשוב – לתגמל את הגור (חטיפי מזון, משחק) על התנהגות רגועה בקרבת הגורם שהוא נחשף אליו. אם הגור נלחץ יש להוריד הילוך.

חשוב להבין שאם לא נחשוף אותו לגורמים אלו בתקופה קריטית זו יכולה להיות לכך השפעה עצומה על מהלך חייו בצורת הפרעות התנהגותיות שונות הבאות לידי ביטוי בעיקר בפחדים

ואף בתוקפנות כלפי הגורמים שלא נחשף אליהם. כמו כן **שעבר תהליך סוציאליזציה מוקדם ישים לב אליך כשתיתן לו פקודה בנוכחות אנשים או כלבים**. כלב שלא עבר תהליך מספק יהיה מוסח דעת (או מפוחד) מכדי לשמוע אותך בקרבת אנשים וכלבים. מכאן שסוציאליזציה היא כלי האילוף האפקטיבי ביותר לטווח הרחוק.

במאמר מוסגר אציין שלצערתי, כלבתי האהובה אנג'י, שאימצתי מעמותת כלבים, היא דוגמה מובהקת לנזקים שיכול לגרום העדר חשיפה בתקופת הגורות. היא גדלה בחודשי חייה הראשונים אצל משפחה שקשרה אותה לאורך כל היום בחצר ולא חשפה אותה כלל לבני אדם ולסביבה. כתוצאה מכך נחרט בה פחד קיצוני שאף פעם לא ייעלם לחלוטין (ניתן להקל ולהוריד את עצמת הפחדים אך לא להעלימם). ארחיב על כך במאמר נפרד.

רשימה הכרחית של הדברים שאליהם צריך לחשוף את הגור תכלול בין היתר:

- בני אדם מכל המינים, הצבעים, הגילים, הגדלים ובעלי התוספות כזקן, מקל הליכה, כובע, תיק ומטרייה...
- כלבים – משחקים מבוקרים עם גורים/כלבים מחוסנים ללא מחלות מידבקות. להימנע ממגע של גורים שלא סיימו את סדרת החיסונים עם צואה של כלבים אחרים. לצאת רק עם רצועה כל עוד הגור לא מחוסן (ולא למד לחזור אליכם בקריאה).
- מקומות שונים – בית, חצר, בתים של אחרים, גן שעשועים לילדים, מעלית, מדרגות, מכונית, אוטובוס, מספרת כלבים, וטרנר, רחוב...
- צלילים ורעשים – טלפון, פעמון דלת, ילדים משחקים, משאיות זבל, אוטובוסים, אופנועים, מכונת כביסה, סיר נופל, מחיאות כפיים, אנשים שרים בקול, שואב אבק, זיקוקים, רעמים, מכסחת דשא...
- משטחים שונים – עץ, בטון, חצץ, שטיח, פרקט, חול, מתכת, דשא, משטחים מתנדנדים, משטחים עם חורים...
- חפצים ניחים וחפצים בתנועה כגון אופניים, אנשים רצים, ילדים משחקים, שקיות מתעופפות ועוד ועוד...
- הרגלה למגע בכל חלקי הגוף – עם המון חיזוקים חיוביים וחטיפים טעימים. לדמות בדיקה וטרינרית ולבדוק כל איבר: אוזניים, פה, שיניים, כל אחת מכפות הרגליים, זנב, נגיעה בקולר, החזקת הראש בין כפות הידיים ועוד ועוד. וכן הרגלה לשגרת טיפוח: הברשה, גזירת ציפורניים...

זכרו – הרבה יותר קל למנוע בעיות מאשר לתקן! בואו נמנע אצל הגור מלכתחילה השתרשות פחדים ותוקפנות עתידית ונבנה מערכת יחסים הרמונית ושמחה עם הגור הצעיר והכלב הבוגר שיהפוך להיות.

לחבריי משכבר הימים בדגניה

שני נעלמים היו במסע לדגניה שאליו הזמנתי את משפחתי וחבריי הקרובים: מזג האוויר והיענות אנשי דגניה. מזג האוויר הוא בידי שמים ולא בידינו. ההתרגשות הגדולה הייתה לראות אתכם מגיעים כה רבים למועדון לכבודנו וצוללים עמנו לעבר ילדותנו בדגניה. זה היה מבחינתי השיא של היום.

הכנתי עבור אורחיי יום עמוס: כבר באוטובוס הם קיבלו מנה גדושה של עלייה שנייה, התנועה הקיבוצית ודגניה א' – הרצאה וחידון ושירה. אחר כך עלינו לרגל לאום ג'וני, שם הפגיש איני שאין שני לו את אורחיי עם סיפורה של דגניה. כל אלה היו הכנה – הדרך בה הובלתי אותם אל חוויית הילדות במקום המיוחד הזה שזכינו בו להיוולד ולגדול. ואז הגיע המפגש עמכם, אשר בו ריחפה על כולנו חוויית העומק של ילדותנו המשותפת ובית הוריי כפי שהוא נטוע בזיכרוכם. היו בכם שסיפרו והיו שפשוט היו שם ודיברו בעיניהם – בעצם נוכחותם. נכנסתם כולכם לתוך נשמת, וריגשתם מאוד גם את אורחיי, אשר להם אפשרתם להתחבר לילדים שהיינו.

נפרדנו לפני קרוב לשישים שנה, ואתמול גישרתי על כל השנים הרבות האלו באמצעות הסיפור של ילדותנו המיוחדת והמאושרת בדגניה.

זה היה מסע שורשים אשר בזכותכם הפך לחוויה לא רק לאורחיי אלא גם עבורי ועבור אחיי ואחותי. בשמם ובשמי אני רוצה להודות לכל אחד מכם שטרח להגיע ולהיות עמנו.

עד היום הכנרת והעמק הם עבורי המקום היפה בעולם. וזאת אני אומרת בפרספקטיבה של טיולים ברבות מפנינות התיירות העולמית. המבט על האזור מכיוון אלומות והירידה דרך מושבת כנרת זו חוויה מרטיטה עבורי כל פעם מחדש – מראות אותם אני גומעת בהתרגשות שאין לה שובע. כבר שנים רבות אני לוקחת כל קיץ את משפחתי לנופש משפחתי של מספר ימים בעמק הירדן. ביום שישי עזרתם לי להסביר להם את הקשר המיוחד שלי למקום הזה, ועל כך תבורכו. כל כך שמחתי לפגוש את כולכם.

צפור רוזנטל (תבור)

08-9409816

050-7752175

דגניה ובנותיה. הבת ה-20 – גרעין גורדוניה ב'. הצטרף

לקיבוץ חמדיה / אשר גלעד

"הם זוכרים את לֶבָן אֶהְלִינוּ... "א' שלונסקי

באביב שנת 1943 הגיעו לדגניה 30 בנים ובנות בוגרי תנועת

גורדוניה מחיפה ומתל אביב. הזמן – מלחמת העולם השנייה. מצב הרוח בדגניה היה עגום. מאירופה הגיעו ידיעות על השואה המתחוללת שם, ורבים מחברי דגניה התגייסו לצבא הבריטי. חברי הגרעין קיבלו למגורים את מחנה האוהלים שעמד בין הבית הגדול ושדרת הברושים שיורדת לירדן, והם נקלטו יפה בענפי המשק השונים. אנחנו, בני דגניה, שמחנו במיוחד על בואם. המפגש אתם היה כמשב רוח מרענן בחיי השגרה בדגניה, והם היו בני נוער ששמחו לצאת ולהשתחרר מבית ההורים הלוחץ. בערבים היינו נפגשים בהתרגשות המיוחדת לאלו שמחפשים אהבה.

אברהם ישראלי: אברהם היה המבוגר בין חברי הגרעין. לפני 6 שנים נפגשנו בערב שבו חגגו לדגניה 100 שנה להיווסדה. הוא בא מקיבוץ חמדיה, ואני מנהריה. זו הייתה פגישה מרגשת לאחר כ-70 שנה שלא התראינו. מה נגיד ומה נדבר? הוא השמין. תלתליו נשרו, וקרחתו הבהיקה למרחוק, וגם אני השתנתי לא מעט. לזכר הימים ההם הוא שלח לי רשימה ובה זיכרונות מימי ההכשרה וביקש שהיא תופיע בעלון דגניה.

ואברהם (אֶבְרָמ'ל) כתב: "בשנת 1943/4 הייתה לי הזכות להיות בהכשרה בדגניה א' כחבר גרעין גורדוניה ב'. מאז עברו כ-70 שנה, ועדיין זכורה לי תקופת ההכשרה כחוויה מכווננת עד עצם היום הזה. ממש התרגשנו מהמפגש עם חברי דגניה, ששימשו לנו דוגמה ביחסם לעבודה, באהבת האדם ובאהבת הטבע. ממש כמו שחינכו אותנו בתנועת גורדוניה. מי היו כסמל עבורנו: יעל גורדון, שעל תורת אביה התחנכנו; תנחום תנפילוב, ממייסדי דגניה; יוסף פיין סיפר לנו על העלייה לחניתה ועל ש"י, שירות הידיעות של ההגנה; יצחק נול על קורס הטיס שבסופו הוא הוסמך ע"י הבריטים כטייס; שמטרלינג היה מרצה לנו על חיי הקבוצה; פלמוני על בית גורדון; מנוח על השירות בצבא הבריטי; חיותה על תפקיד החֶבְרָה בקבוצה; וחיים ברקוביץ, שהיה זריז וחרוץ במיוחד, לימד אותי להתייחס יפה לפרדות. למשל כשהן חוזרות מיום עבודה, לפני ששוטפים אותן בזרם מים, יש לתת להן אפשרות 'להתגלגל' על הקרקע וכך לגרד את הקרציות מעל גופן, ואוי לעגלון שלא עשה כך. חוויה מיוחדת הייתה הפעילות התרבותית כמו הקרנת סרט הקולנוע החודשי, קונצרט תקליטים והרצאות שונות. קבלת השבת בחדר האוכל הייתה מרגשת. חבר קרא והסביר את פרשת השבוע, קראו שיר של רחל או של משורר אחר, ויוסף ברץ היה מספר על הנעשה 'בעולם הגדול'. לאחר הכיבוד שרו שירי שבת, ועכשיו הגיע הרגע הגדול שחכינו לו. 'בן לוקח בת', זאת אומרת, כולם קמים לרקוד.

שעות שרנו ורקדנו, ובזמן זה בני דגניה 'התלבשו' על בנות הגרעין ועשו זאת בהצלחה רבה. ואני אברמ'ל אסיר תודה לדגניה א' על שהייתה לי הזדמנות לחיות תקופה קצרה עם אנשים נהדרים שהיו לנו לדוגמה ומופת. כיום יש לי קשר מיוחד עם איני עבאדי, המורה לאסלאם". כך כתב אברמ'ל, חבר חמדיה, שנפטר לפני שנתיים.

אהבה באוהלים א': בין בנות גורדוניה מהעיר לבני דגניה השזופים התרקם משהו מיוחד. **הזוג הראשון: דבורה אבוביץ'** – היא נראתה לנו יפהפייה מהסרטים. קצת מרוחקת ומהורהרת. והחבר? **מוליק וינר**, או מולה הלבן, שחיוכו התמים היה כובש לב. הוא עבד במדגה, ולא פלא שדבורה נפלה ברשתו. איך ידענו? ערב ערב היו יושבים על הדשא הגדול ומסתכלים זה בזה. **סוד גלוי:** עברו מאז 70 שנה, ודבורה היפה חזרה לעמק. כיום היא בת 90 וגרה בקיבוץ גשר. **הזוג השני:** מתוקה או זיסלה המתולתלת מגורדוניה **ותוליק תנפילוב** מיודענו. בחור נאה שהיה קוצר מצטיין בשדה התלתן ולא נפל מגדול הקוצרים בדגניה, הוא יעקב ברקוביץ'. אבל עיקר עיסוקו היה רכיבה על הסוסים הכי פראיים, וזה הלהיב את מתוקה הגורדונית. המפגש העיקרי שלהם היה בחצר הגדולה. תוליק היה שומר שדות שרכב על סוסה סוררת והפליא לאלף אותה. כשהיה רותם אותה ועולה לרכיבה הייתה מתוקה עומדת מוקסמת ליד שער היציאה ורואה איך תוליק והסוסה נעלמים בדהרה בענן אבק. כמו ג'ון ויין בסרטים. השמירה העיקרית הייתה בלילה. שומר שדות מסתורי נוסף היה חברו של תוליק **יצחק חנקין**. הוא הסתתר בדגניה מהבריטים כיוון שירה בבדואי, רוצחו של אלכסנדר זיד, והרגו. חנקין הביא אתו כלבת בולדוג **שד"ר מנצ'ל**, המומחית לכלבי ציד, אילפה. כשתוליק היה חוזר רכוב לדגניה לאחר ליל שמירה הייתה מתוקה מקבלת את פניו.

ותנועת גורדוניה: היו לה כבר עשרה סניפים ברחבי הארץ וכ-1,500 מדריכים וחניכים. בוגרי גורדוניה וגם אנחנו, בני דגניה, השתייכנו למשמרת הצעירה של מפא"י. באחת השבתות בבוקר נסענו כ-45 צעירים במשאית מדגניה לחיפה לכנס של הנהגת מפא"י עם חברי המשמרת הצעירה. מאות בני תנועות הנוער נכנסו לאולם "אורה", וביניהם אנחנו. על הבמה ישבו **בן-גוריון, גולדה מאיר ושמעון פרס** מהנוער העובד. הם דיברו כשעתיים על ענייני התנועה. **מאיר בן-גוריון**, עורך העיתון "אשמורת", קם ממקומו והתפאר בעיתונו. ואז לפתע קמה בחורה צעירה (18) וצעקה: "מה אתה מקשקש? העיתון לא שווה את הנייר שאתה כותב עלי". גולדה צעקה עליה: "זאת חוצפה, ובן גוריון חייך ואמר לפרס: "זאת, כשתגדל, תהיה מנהיגה של ממש. מי היא?" ענה לו פרס: "זאת **שולמית אלוני** (ארבל) מאלומות. היא הפרימוס באוהל שלנו". **פרימוס** קראו לחבר קיבוץ שמחוסר מקום לינה הוכנס כשלישי לאוהל יחד עם זוג נשוי. וכידוע, לפרימוס יש שלוש רגליים. איך חיו אז במחנה האוהלים? בכל אוהל גרו שלושה בנים או שלוש בנות. על מיטות הסוכנות היו מזרנים מקש, והמזוודה עם החפצים האישיים הייתה תחת המיטה. על ארונית קטנה היה אגרטל עם פרחי העונה.

הזוג הבא: היא יהודית בן-שמעון החיננית מחיפה, שהייתה אחת מהפעילות בגרעין. והוא? מוטיק פיין, בן דגניה. הם היו זוג יפה. הייתה שמועה שהם לא נכנסים יחד לחדר האוכל. למה? ככה. אולי כי כל האוכלים היו נועצים את העיניים באיש או בזוג חדש שנכנס? ועוד זוג: חסידה גולדברג מחיפה. גבוהה. דומה לאנפה. כהת פנים, וחיוכה זורח. והחבר? דניאל שיפריס. אמרו שהם זוג. אמרו. דניאל לחש לי פעם שנפשו יוצאת אליה והוא מקווה שהיא תתיידד אתו. נוסף על עבודתה המסורה בלול הייתה חסידה מנגנת נפלא על הפסנתר שבחדר האוכל הישן. בשעות הערב המאוחרות היינו מתאספים ליד הפסנתר, ושם, לאור נרות קלוש ורומנטי, הייתה חסידה מנגנת בחדד נוקטורנות מאת שופן. שופן? כן שופן.

"צליל הצלילים לשופן" היה שמו של הסרט המוזיקלי הנפלא שיצחק המסריט הביא לעמק הירדן באוטו הירוק, ורוב הקטעים המוזיקליים היו מוקרים לנו מהנגינה של חסידה. והזוג הבא? חנה גרובמן הנאה. והחבר היה מיודענו תניק לבית קיפניס, או יונתן בן משה. והפרימוס או הפסנתר היה "החבר" הנוסף שעמד במקום שהוא כיום מוזאון דגניה. מה נגיד ומה נספר? ובכן, בשעות הלילה המאוחרות, באולם חשוך לגמרי, היה תניק שופך את לבו על הפסנתר ומנגן במשך שעות, פעם אחר פעם, את היצירה של בטהובן פור אָליז.

וחנה? הייתה יושבת לידו ומתמוגגת. החשכה הייתה מוחלטת עד שהם לא ראו זה את זה. נגינה בחושך? זו הייתה המומחיות של גדעון ברץ. הוא היה מנגן בחשכה במשך שעות מנגינה שחיבר לשיר של רחל המשוררת. אצבעותיו היו עבות כאצבעות של אופה לחם, אבל נגינתו הייתה לירית ומשתפכת. לידו ירדה רקדנית הבלט הגבוהה זהבה תכולת העיניים.

"ויביאה האוהלה... ויאקהבה": וממי למד גדעון? מנתן אלתרמן, שבא לבקר את עבריה שושני היפהפייה, בת יבנאל, אחותו של עמירם שושני, שלמד בכיתה ח' בבית ספרנו בדגניה. היא הייתה הגנת של הרצל פיין, אמי בודניק, מאיר ברהון, מלכה תנפילוב ומיכל ברץ.

נתן אלתרמן כתב לעבריה את השיר: **"מה אַלְעֶרְת, מה אַלְעֶרְת אַנְי יָפָה כְּלָתַי, עֵינֵי כְּאֵן אֵין מֵן הָיֵט צָר הַיָּרְדֵן"** (אנחנו שרנו "בכל עמק הירדן"). ונתן? **"ויביאה האוהלה... ויאקהבה"**. יצחק אלתרמן, אביו של נתן, שהיה מפקח על גננות משרד החינוך, הגיע לדגניה והוציא את נתן בנו בכעס מהאוהל של עבריה. ואלתרמן? למד מיצחק אבינו: **"ויביאה יצחק האוהלה ערה אמר. ויקח את רגלה ומהי לו אַלְעֶרְת... ויאקהבה"**.

"ידיים עובדות": כך קראו לחברי ההכשרה שמילאו בהצלחה את מקומם של חברים מדגניה שהתגייסו לצבא הבריטי. הביטוי לקוח משירו של זאב המשורר, שהיה מורה בדגניה. **"הַיָּדַיִם - אַחַת וְשֵׁתַיִם וְהַיָּדַיִם בְּנֹתַי, בְּנֹתַי בְּכַרְכָּר, חֹלְבוֹת בְּסֶלְעַ בְּכַרְכָּר..."**. מדוע הביטוי מתעלם מבני האדם שעובדים בהתנדבות ו"מחברים לידים"? מוזר.

ליד השולחן בחדר האוכל היו לחושים שחלק מהמתגייסים האחרונים שלנו לצבא הבריטי התגייס בלי אישור האספה, ולא תמיד היו להם סיבות פטריוטיות. אולי הם ראו בצבא הרפתקה?

אהבה באוהלים ב': בשעות הלילה המאוחרות היה השומר המשוטט בחצר רואה בנים ובנות חומקים מהאוהל ונעלמים בחשכה. לאן לקחה אותם האהבה? מספרים על חברה ותיקה מהעלייה השנייה שראתה בחשכת הלילה זוג מתחבק ואמרה בבוקר לאחת החברות: "בזמננו כשהייתי יוצאת עם בחור צעיר בלילה שוחחנו על ספרים וסופרים כמו פושקין ולרמונטוב ורק אז הלכנו לגורן. היום הצעירים מתחילים ישר מהגועל נפש". האם זה היה כך בזמן הכשרת גורדוניה? נזכור שדגניה הייתה אז די פוריטנית. החברים שמרו על מסגרת משפחתית. האלמנות נשארו באלמנותן. הרווקים והרווקות הקשישים נשארו ברווקותם והשקיעו את הבדידות בשעות עבודה נוספות. נכון שהיו שמועות על "בגידות", אבל איך הייתה אומרת יהודית גלעד: "אושר'ל, על זה לא מדברים". עד סוף המלחמה לא התפרקה אף משפחה, וידענו שהנשים שבעליהן היו בצבא הצליחו להדוף את המחזרים העקשנים!

לא מהעלייה השנייה: מספרים שחיותה בוסל ירבה בשולחן הדיאטה לקשישים וכעסה כשמישהו סיפר שראה יצאניות יהודיות הולכות עם חיילים ברחוב הירקון בתל אביב.

"אני אסע לשם לבדוק אם זה נכון", אמרה. נסעה לתל אביב וחזרה. בערב בחדר האוכל, ליד שולחן הדיאטה, היא נשאלה: "מה ראית? אז היא אמרה: "חברים, לצערי ראיתי שם יצאניות עבריות עם חיילים בריטים, אבל אני בטוחה שביניהן לא הייתה אף אחת מהעלייה השנייה". דרך גבר בעלמה (מש'לי): לא מזמן (2014) שוחחתי עם הבנים בני גילי על גבולות האהבה בתקופת גרעין גורדוניה ב'. אמר אחד: "כנראה למדנו מהורינו להתייחס בכבוד לבת הזוג". והשני נזכר: "היינו רק מתגפפים או מתחבקים ("מתמזמזים") עם חברותינו; לא מעבר לזה". אולי היינו בני הדור שעליו כתבה נתיבה בן-יהודה מהפלמ"ח: "רבים מבני הנוער שהכרתי נהרגו במלחמת העצמאות כשהם בתולים". ואחר שאל: "ומה אומרות על זה בנות דגניה?"

היה היו חברי גרעין: אחדים מהם זכורים עד היום לי ולחברים מדגניה, בני גילי. עמוס גולדמן: המדריך הנצחי בסניף גורדוניה בתל אביב, עם החולצה הכחולה והשרוך האדום. יפה צוק: בריקודי עם הייתה נכנסת לטראנס. לא היו כמוה. פעם בחמדיה תמיד בחמדיה. משה נק: חברותי, עליז, מתולתל. שמר על קשר עם תוליק ואתי עד השנה. חבר לחיים. יוסי ספיבק: האקורדיוניסט של הגרעין. בחור מוזיקלי לתפארת.

רות רטנובסקי: נערה נאה וסימפטית. מדוע לא חיזרתי אחריה? שאלה טובה אחרי 72 שנים. אם גרעין זרעית ב'טח (לוי בן אמיתי): הסתיימה שנת ההכשרה, והגרעין, מה עלה בגורלו? אהרן גורן (94), אחד ממייסדי חמדיה, חבר פעיל בקיבוץ גם כיום ובעל זיכרון מדהים, סיפר לי השבוע על גרעין גורדוניה ב'. 25 חברי הגרעין החליטו להקים קיבוץ חדש. כולם עזבו את דגניה בתאריך: 1.8.1944 ועברו באופן זמני לקיבוץ נווה איתן. תכניתם לא יצאה לפועל, והם השלימו את קיבוץ חמדיה, שסבל מעזיבת חברים שעברו לקיבוץ אחר.

ברוכים הבאים למשפחת חדות

מי אנחנו:

אבא: מאיר, בן 39, יליד ראשון לציון, בוגר מגמת תעשייה וניהול, עובד במחלקת השוק המקומי בטולגל, אוהב לטייל באזור וגם ביקור בגן וחיות בדגניה בשבת עם הילדים, כדורגל בגינה עם ירין, רביעיות עם לינוי ואפליקציות לימודיות בפלפון. אוסף מטבעות ושטרות מיוחדים כמו שטר של 2 דולר, מטבע של דולר אחד מזהב שיצא בניו יורק במשך שבוע בלבד בשנת 2000 ואלבום בולים במהדורה מוגבלת לעשור לרצח יצחק רבין ז"ל. אימא: רקפת, נולדה בדגניה, בעלת תואר ראשון ב"תיירות וגאוגרפיה" במכללת כנרת, עובדת בגן ורד. ילדים:

לינוי, בת 6 וחצי. בכיתה א' אצל המורה ססי, אוהבת משחקי קלאס וגלגלון, ואוהבת במיוחד ריקוד. עורכת הופעות לכל המשפחה עם מוזיקה טובה. כוראוגרפית מלידה. אוהבת את הסרט "אנה ואלזה".

ירין, בן 4 וחצי, משתתף בחוג כדורגל בדגניה, אוהב לשחק עם אחותו בקלפים, ומת על קופיקו.

בעלי חיים: מיצי (מייאו...), הגיעה אלינו במאי בשנה שעברה כגורה, ומאז הפכה לבת משפחה לכל דבר.

בעבר היו לנו אוגרים וגם תוכונים.

קצת עלינו:

איך הכרנו: בחתונה של חברים משותפים.

מתי הגענו לדגניה: באוגוסט 2007.

איך החלטנו על מגורים בדגניה: ביתה של רקפת הוא דגניה, ומאיר ידע שלגדל ילדים בקיבוץ זה טוב, וקסמו לו מאוד המקום, הירק, המרחב והאנשים.

מה אנחנו אוהבים בקיבוץ: את הירוק, את השקט, את חינוך הילדים.

מה היינו מוסיפים לחיים בקיבוץ: מועדון ילדים פעיל במשך כל השבוע.

זיכרון ילדות מהקיבוץ: רקפת זוכרת חגים משותפים, אירועי תרבות ומופעים מושקעים והמון חברותא.

אם לסבתא היו גלגלים...

אם היה לנו מספיק זמן... היינו טסים לארה"ב לחודש ומגשימים לרקפת חלום.
אם היו לנו מיליון שקל... היינו קונים ספינת שיט ושטים עם הילדים ל...
אם היה לנו כרטיס טיסה פתוח... היינו טסים לברזיל לטיול שורשים של רקפת.
אם היה לנו יום חופשי... היינו יוצאים עם הילדים לזמן איכות, לילה בצימר בצפון.

עיסוקים משותפים:

תכנית טלוויזיה שאנחנו צופים בה יחד: רקפת: ביבי בום, לינוי: גאליס, ירין: קופיקו.
מאכל אהוב: לינוי: "קוסקוס ומרק ירקות+אורז וכרוב". "אני אוהבת לאכול בריא", ירין:
"קוסקוס ואורז", רקפת: טורטיה, מאיר: אורז וגונדי (מאכל פרסי).
איזו מוזיקה מתנגנת באוטו? גלגל"צ
מקום שאנחנו אוהבים לנסוע אליו: לינוי: "לעשות פיקניק בחיק הטבע", "לטייל בטבריה יחד
עם אימא". ירין: "סינמה סיטי בראשון לציון, במיוחד לדינוזאורים שם".

מה עדיף?

לרחוץ בירדן או בברכה? ברכה.
לשחק בבית או בחוץ? בחוץ.
חורף או קיץ? לינוי: קיץ כי לא קר וכיף לשחק במרחב. ירין: חורף כדי שירד שלג.
ארטיק באלונית או גלידה בצמח? ארטיק באלונית כי זה יותר נגיש... (ירין), ובדרך לאלונית
פוגשים חברים (לינוי).
לנסוע באוטו או לטייל ברגל? לטייל ברגל.
כדורגל או כדורסל? לינוי: כדורסל כי יש לי כבר כדור. ירין: כדורגל ובגדול.

סיפור משפחתי:

מאיר: היכרות ראשונה בחתונה של חברים משותפים. רקפת מצד הכלה ואני מצד החתן.
שאלתי את רקפת: "מהיכן את?" והיא השיבה: "'מדגניה א'".
"איפה זה?" רקפת השיבה: "על הכנרת, ליד טבריה".
"מה?? רחוק מאוד. לא יכול להיות קשר רציני ככה", טענתי.
רקפת השיבה: "אחי איתן התחתן עם מישהי מדימונה שבדרום".
ואז אמרתי לעצמי: בסדר, כדאי לנסות. זה באמת יכול להצליח.
וכך באמת קרה, והאהבה ניצחה.
ומאז הכול היסטוריה.

חידון לטו בשבט לפי אותיות

גדי איידלהייט

www.פרשת-שבוע.com

תשובה	חידה	אות
	בחור כ...	א
	על ראש ה...	ב
	עליה גדלים ענבים	ג
	שם אחר לתמר	ד
	שיח ריחני שמשמש גם לבשמים	ה
	משפחה אליה שייכים עצי השקד	ו
	ירוקים או שחורים	ז
	ממנה מכינים לחם	ח
	ראש השנה לאילנות	ט
	בו גדלים עצים	י
	נוסדה בטו בשבט	כ
	פרי חמוץ	ל
	בית הספר החקלאי הראשון בארץ	מ
	מנהג יפה בחג	נ
	הגבעול הנושא את פרי התמר	ס
	עץ או איזור בארץ	ע
	אם המושבות	פ
	קצה העץ	צ
	ארגון האחראי על יערות ונטיעות	ק
	כך הולכים השותלים, ... בלב	ר
	פורחת בטו בשבט	ש
	מצוות התלויות בארץ בירקות ופירות	ת

קהילת חכניה
 מולמנת אפליות
 א"ו השה

היום שבת ה16.1.20

9:30 נאילות באלור בית הילדים
 11:00 סדר א"ו השה בחצר
 בית גורן

מזכים ארבה.

חברת הילדים מזמינה את קהילת דגניה להפנינג ליום המשפחה

במתחם בתי הילדים

ביום שלישי 9/2/16

החל מהשעה 16:00

פרטים בהמשך...

שבת פלוס

עורכת ומדפיסה: תמר רוה

בצוות: הדר אשל